

Міністерство освіти і науки України
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Інститут гуманітарної підготовки та державного управління
Кафедра публічного управління та адміністрування

СИНОВЕРСЬКИЙ ЄВГЕНІЙ-ВЛАДИСЛАВ ТАРАСОВИЧ

(прізвище, ім'я, по батькові)

УДК 352: 332.1

(індекс)

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

Формування інвестиційного потенціалу національної економіки в контексті
реалізації державної інвестиційної політики України

(назва роботи)

Публічне управління та адміністрування

(назва освітньої програми)

281 – «Публічне управління та адміністрування»

(шифр і назва спеціальності)

Є.В. Т. Синоверський

(підпис, ініціали та прізвище здобувача освітнього ступеня)

Науковий керівник

Гречаник Б. В., к. е. н., доцент

(підпис, прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту

Завідувача кафедри,

професор, д. держ. упр.

І. П. Лопушинський

(посада) (підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

Рецензент

д.е.н., професор

В. П. Петренко

(посада) (підпис) (дата) (ініціали та прізвище)

Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

АНОТАЦІЯ

Синоверський Є.-В. Т. Формування інвестиційного потенціалу національної економіки в контексті реалізації державної інвестиційної політики України. - Рукопис.

Магістерська робота за спеціальністю 281 "Публічне управління та адміністрування". Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. Івано-Франківськ, 2024.

Магістерська робота присвячена аналізу інвестиційної політики України в умовах сучасних викликів та розробці практичних рекомендацій щодо її вдосконалення для забезпечення економічного зростання. У роботі досліджуються теоретичні основи інвестиційної політики, її завдання та механізми реалізації, аналізується стан та динаміка інвестиційної діяльності в Україні, а також оцінюється міжнародний досвід стимулювання інвестицій і його адаптаційний потенціал для українських реалій. Особливу увагу приділено інструментам стимулювання інвестицій, таким як індустриальні парки, пільгові кредити та механізми захисту іноземних інвесторів. Визначені рекомендації щодо вдосконалення інвестиційної політики, які можуть бути використані органами державної влади для покращення інвестиційного середовища та підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Розроблені пропозиції сприятимуть залученню внутрішніх і зовнішніх інвестицій, модернізації інфраструктури та розвитку пріоритетних галузей економіки.

Ключові слова: інвестиційна політика, державна інвестиційна політика, сприятливий інвестиційний клімат, інвестиційна діяльність, стимулювання інвестицій, індустриальні парки, пільгове кредитування.

ABSTRACT

Synoversky E.-V. T. Formation of the investment potential of the national economy in the context of the implementation of the state investment policy of Ukraine. - Manuscript.

Master's thesis in specialty 281 "Public management and administration". Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas. Ivano-Frankivsk, 2024.

The master's thesis is devoted to the analysis of the investment policy of Ukraine in the context of modern challenges and the development of practical recommendations for its improvement to ensure economic growth. The work examines the theoretical foundations of investment policy, its objectives and implementation mechanisms, analyzes the state and dynamics of investment activity in Ukraine, and also evaluates the international experience of investment stimulation and its adaptation potential for Ukrainian realities. Special attention is paid to investment stimulation tools, such as industrial parks, preferential loans and mechanisms for protecting foreign investors. Recommendations for improving investment policy have been identified, which can be used by state authorities to improve the investment environment and increase the competitiveness of the national economy. The developed proposals will contribute to attracting domestic and foreign investments, modernization of infrastructure and development of priority sectors of the economy.

Keywords: investment policy, state investment policy, favorable investment climate, investment activity, investment promotion, industrial parks, preferential lending.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	7
1.1 Державна інвестиційна політика: суть, її основні завдання	7
1.2 Особливості формування та реалізації інвестиційної політики в Україні	11
1.3 Формування інвестиційного потенціалу національної економіки як одна з основних цілей державної інвестиційної політики	18
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	26
2.1 Аналіз інвестиційної діяльності в Україні	26
2.2 Оцінювання ефективності формування та реалізації інвестиційної політики.....	36
РОЗДІЛ 3 ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	49
3.1 Зарубіжний досвід економічно розвинених країн щодо формування та реалізації ними державної інвестиційної політики	49
3.2 Напрями вдосконалення державної інвестиційної політики України.....	57
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному світі інвестиційна політика виступає одним із ключових факторів забезпечення стійкого економічного розвитку та конкурентоспроможності національної економіки. Для України, яка проходить через складні трансформації, спричинені військовими конфліктами, економічними кризами та глобальними викликами, формування ефективної державної інвестиційної політики є надзвичайно важливим завданням.

Інвестиційна діяльність в Україні має значний потенціал для економіки. Проте нестабільність правового середовища, недостатній рівень інфраструктури, а також часті зміни в нормативно-правовій базі створюють серйозні перешкоди для залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій. Водночас міжнародний досвід таких країн, як Польща, Німеччина та Сполучені Штати Америки, демонструє успішні практики стимулювання інвестицій, які можуть бути адаптовані до українських реалій.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю подолання структурних проблем інвестиційного середовища та розробки стратегій, які забезпечать залучення значних інвестицій у пріоритетні галузі економіки. Зокрема, увага приділяється інструментам стимулювання, таким як індустриальні парки, програми пільгового кредитування та механізмам захисту іноземних інвесторів.

Метою роботи є дослідження процесів формування інвестиційного потенціалу національної економіки України та розроблення рекомендацій щодо підвищення ефективності державної політики у сфері інвестиційної діяльності.

Для досягнення означеної мети було сформульовано та вирішено наступні *завдання*:

- розкрито суть державної інвестиційної політики країни та її основні завдання;

- вивчено особливості формування та реалізації інвестиційної політики в Україні;
- розкрито процеси формування інвестиційного потенціалу національної економіки;
- проведено аналіз інвестиційної діяльності в Україні;
- проведено оцінювання ефективності процесів формування та реалізації державної інвестиційної політики в Україні;
- вивчено зарубіжний досвід економічно розвинених країн щодо формування та реалізації ними державної інвестиційної політики;
- обґрунтовано основні напрями вдосконалення державної інвестиційної політики України.

Об'єктом дослідження є процеси формування інвестиційного потенціалу національної економіки України.

Предметом дослідження виступають теоретико-прикладні засади державної політики України щодо формування інвестиційного потенціалу національної економіки.

Методи дослідження включають аналіз і синтез, системний підхід, статистичний аналіз, а також порівняльний аналіз міжнародного досвіду.

Практична значущість роботи полягає у розробці рекомендацій, які можуть бути використані органами державної влади для вдосконалення інвестиційного середовища, що сприятиме залученню внутрішніх і зовнішніх інвестицій, модернізації інфраструктури та підвищенню конкурентоспроможності національної економіки.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

1.1 Державна інвестиційна політика: суть, її основні завдання

Термін "інвестиційна політика" походить він від латинського слова "investire", що означає "вкладати". У сучасному розумінні інвестиційна політика трактується як комплекс заходів, спрямованих на залучення та ефективне використання інвестицій для досягнення економічних, соціальних і екологічних цілей. Інвестиційна політика охоплює стратегічне планування і практичні дії, які забезпечують ефективний розподіл ресурсів, підвищують економічну активність та створюють умови для довгострокового розвитку¹.

У національній економіці інвестиційна політика є не лише інструментом управління, а й одним із головних факторів, що впливають на конкурентоспроможність країни у глобальному середовищі. З огляду на динамічний характер сучасної економіки, інвестиційна політика постійно змінюється, адаптуючись до внутрішніх і зовнішніх викликів.

Економіка України за останні десятиліття пережила численні виклики, які суттєво вплинули на її розвиток. Ключовими подіями, що визначили економічний курс країни, стали анексія Криму у 2014 році, пандемія COVID-19, та повномасштабне військове вторгнення Росії у 2022 році. Кожна із цих подій мала суттєвий вплив на економіку, послаблюючи її стабільність і створюючи нові виклики та потреби у розвитку інвестиційної політики.

Анексія Криму російською федерацією у 2014 році стала призвела до того, що 2014–2015 роках ВВП України скоротився на понад 15%, а інфляція

¹ Інвестиційна політика. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.esu.com.ua/article-13324>.

сягнула 24,9%². Інвестиційна привабливість країни суттєво знизилася через нестабільність у регіоні.

Зруйнована інфраструктура, втрата підприємств у зоні бойових дій, масова міграція населення та блокування портів призвели до суттєвого скорочення промислового виробництва та експорту.

Україна втратила значну частину свого економічного потенціалу, однак міжнародна підтримка у вигляді гуманітарної та фінансової допомоги, а також сприяння відбудові стали важливими чинниками у стабілізації ситуації.

Незважаючи на кризу, країна зберігає потенціал для залучення інвестицій у післявоєнний період, що може стати основою для відновлення економіки.

На сьогодні економіка України перебуває не у найкращому становищі, однак уряд реалізує заходи для відновлення.

Економічні виклики останніх десятиліть значно вплинули на розвиток України, однак, попри втрати, зумовлені анексією Криму, пандемією та війною, країна демонструє здатність до стабілізації завдяки міжнародній підтримці та урядовим заходам, що створюють основу для майбутнього відновлення та залучення інвестицій.

Пріоритетними є реформи, спрямовані на створення сприятливого інвестиційного клімату, підтримку малого та середнього бізнесу, а також модернізацію критичної інфраструктури. Незважаючи на складні обставини, Україна має значний потенціал для залучення міжнародних інвесторів, особливо у сферах енергетики, сільського господарства³.

Інвестиційна політика є важливим елементом економічної стратегії держави, спрямованим на створення сприятливих умов для залучення, розподілу та ефективного використання інвестиційних ресурсів.

Її мета полягає у стимулюванні економічного розвитку через підтримку інновацій, модернізацію інфраструктури, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та забезпечення соціального добробуту.

² Агентство фінансових новин. Індекс інфляції в Україні за 2015 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.afo.com.ua/uk/news/2-general-assessment/1024-the-index-of-inflation-inukraine-for-2015>.

³ Міністерство економіки України. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо інвестиційного клімату в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://surl.li/fkhsxi>

Закон України "Про інвестиційну діяльність" визначає інвестиційну діяльність як сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій з метою отримання прибутку чи досягнення інших соціально корисних результатів⁴.

Можна підсумувати, що інвестиційна політика відіграє ключову роль у забезпеченні економічного розвитку держави, зосереджуючи увагу на створенні сприятливих умов для інвесторів, стимулюванні інновацій, модернізації інфраструктури та підвищенні конкурентоспроможності національної економіки, що, у свою чергу, сприяє соціальному добробуту.

У цьому контексті інвестиційна політика виступає як інструмент, що регулює порядок і принципи здійснення такої діяльності. Ключові аспекти інвестиційної політики наведені у табл. 1.1.

Табл. 1.1 – Завдання та особливості інвестиційної політики⁵

№	Завдання	Особливості
1	Створення сприятливого інвестиційного клімату	Політика спрямована на зниження адміністративних бар'єрів, спрощення регуляторних процедур та впровадження прозорих правил гри для інвесторів.
2	Підтримка національних інвесторів.	Держава забезпечує доступ до пільгового кредитування, грантів, а також створює умови для розвитку малого та середнього бізнесу.
3	Залучення іноземного капіталу	Інвестиційна політика включає розробку стратегій для залучення міжнародних компаній через податкові пільги, інфраструктурні проекти та гарантії безпеки інвестицій.
4	Стимулювання інновацій	Окремий акцент робиться на підтримку високотехнологічних секторів економіки, наукових досліджень та впровадження цифрових рішень.

Одним із ключових напрямів досліджень є вплив інвестиційної політики на макроекономічну стабільність, що розглядалося у працях Кваснюка Б. Є. Де зосереджена увага на інноваційному аспекті інвестиційної політики, підкреслюючи важливість стимулювання технологічного розвитку як складової

⁴ Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18 вересня 1991 року № 1560-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991,. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

⁵ Торбич, Б. В. «НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ У МІЖНАРОДНОМУ КОНТЕКСТІ»: 201-208.

конкурентоспроможності національної економіки. Ці дослідження сформували основу для практичного застосування інвестиційної політики в Україні.⁶

Зарубіжні дослідники зробили значний внесок у формування теоретичних основ інвестиційної політики. Джон Мейнард Кейнс у своїй теорії мультиплікатора показав, як інвестиції впливають на сукупний попит і стимулюють економічне зростання.⁷ Роберт Солоу розробив модель економічного зростання, яка демонструє значення інвестицій у капітал і технології для довгострокового розвитку.⁸ Майкл Портер досліджував роль інвестицій у створенні конкурентних переваг, акцентуючи увагу на важливості інновацій у забезпеченні стійкого розвитку.⁹

Можна підсумувати, що усі дослідники наголошують на важливості інвестиційної політики як інструменту економічного зростання, що повинен включати прозорі механізми залучення інвестицій, мінімізацію ризиків і сприяння інноваціям, що забезпечить стійкий розвиток економіки.

Принципи формування інвестиційної політики наведено у табл. 1.2¹⁰.

Успішна реалізація державної інвестиційної політики вимагає врахування внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на інвестиційний клімат країни. Внутрішні фактори включають рівень макроекономічної стабільності, правову базу, податкову політику, інфраструктуру та інституційну спроможність держави. Зовнішні фактори, своєю чергою, пов'язані з глобальними економічними тенденціями, рівнем конкуренції за іноземний капітал та динамікою міжнародної торгівлі.

Отже, державна інвестиційна політика є ключовим механізмом забезпечення економічного розвитку країни. Її завдання охоплюють створення

⁶ Кваснюк Б. Є. Інвестиційна політика та відтворення в Україні // Економіка України. – 1997. – № 9. – С. 56–64.

⁷ Кейнс Дж. М. Загальна теорія зайнятості, процента і грошей / Дж. М. Кейнс ; пер. з англ. – Київ : Вид-во "Основи", 1999. – 472 с. – ISBN 966-500-322-0.

⁸ Солоу Р. М. Внесок у теорію економічного зростання // The Quarterly Journal of Economics. – 1956. – Т. 70, № 1. – С. 65–94.

⁹ Портер М. Конкурентна перевага: Як досягати стабільно високих результатів / пер. з англ. – Київ: Наш Формат, 2020. – 424 с.

¹⁰ Іваненко О. В. Принципи формування державної інвестиційної політики в сучасному економічному середовищі [Електронний ресурс] – 2022. – № 3(51). – С. 45–53. – Режим доступу:

<https://journal.puet.edu.ua/files/journals/1/articles/16/public/16-39-1-PB.pdf>.

сприятливого інвестиційного клімату, підтримку національних інвесторів та залучення іноземного капіталу.

Табл. 1.2 - Принципи формування інвестиційної політики

Принципи	Особливості
Прозорість	усі процеси залучення та використання інвестицій повинні бути зрозумілими для зацікавлених сторін, що зменшує корупційні ризики
Цільова спрямованість	ресурси повинні інвестуватися у проекти з високим соціально-економічним ефектом, які сприяють досягненню стратегічних цілей держави
Довгостроковість	політика повинна враховувати перспективу не лише поточного, але й майбутніх періодів, зокрема шляхом розвитку ключових галузей та територій
Адаптивність	здатність політики змінюватися у відповідь на нові виклики, включаючи економічні кризи, зміни у міжнародних відносинах або технологічні прориви
Партнерство	активна взаємодія держави з приватним сектором, міжнародними організаціями та іншими учасниками ринку для досягнення спільних цілей

Принципи прозорості, довгостроковості, адаптивності та партнерства визначають основні підходи до формування політики, що сприяє мінімізації ризиків і підвищенню довіри інвесторів. Успіх реалізації політики залежить від комплексного підходу, який враховує як внутрішні, так і зовнішні фактори, що впливають на інвестиційний клімат. Це включає вдосконалення законодавства, розвиток інфраструктури та підвищення інституційної спроможності.

1.2 Особливості формування та реалізації інвестиційної політики в Україні

У процесах створення ефективної моделі національної економіки важливу роль відіграють інструменти державної підтримки розвитку та функціонування підприємництва. Одним із таких механізмів є чітка регламентація його діяльності, зокрема, шляхом створення сприятливого нормативно-правового та інституційного середовища. Налагодження умов кредитування підприємництва

та забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в країні пов'язане насамперед з належним правовим регулюванням інвестиційних процесів¹¹.

Інвестиційна політика, яка сприяє економічному розвитку, зокрема залученню капіталу в економіку країни, є невід'ємною складовою стійкого зростання будь-якої функціонуючої економічної системи. При вивченні формування інвестиційної політики необхідно насамперед звернути увагу на аналіз концептуальних засад цієї політики, таких як обґрунтування форм, методів та інструментів, а також ідентифікацію факторів, що впливають на інвестиційну політику.

О. А. Руденко у своїх дослідженнях зазначає, що поняття «державне регулювання інвестицій» та «державна інвестиційна політика» не є тотожними. Інвестиційна політика є ширшим поняттям і може передбачати навіть невтручання, тоді як «державне регулювання інвестиційної діяльності» має активну природу¹².

Державна стратегія у сфері інвестиційної діяльності в Україні визначається Верховною Радою України, яка забезпечує створення законодавчої бази для інвестиційної діяльності, а також затверджує пріоритетні напрями інвестиційної діяльності у вигляді окремої загальнодержавної програми в складі Програми діяльності Кабінету Міністрів України, загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального розвитку та охорони довкілля. У межах Державного бюджету України Верховна Рада також визначає обсяг асигнувань для фінансової підтримки інвестиційної діяльності.

Інвестиційна політика в Україні регулюється низкою нормативно-правових актів, які визначають її основні цілі, засоби та механізми. Зокрема, у Законі України "Про інвестиційну діяльність" зазначено, що інвестиційна діяльність — це сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави, спрямованих на реалізацію інвестицій з метою отримання прибутку

¹¹ Чорна В. Г., Кожура Л. О., Омельченко А. В. «Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні» Серія: Право. – 2024. – № 16. – С. 264–268.

¹² Конакова, К. М. (2019). КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ. *Науковий вісник Полісся*, (1(17)), 110–117.

чи досягнення інших соціально корисних результатів. У цьому контексті інвестиційна політика виступає як стратегічний інструмент, що визначає порядок і принципи реалізації інвестиційних процесів¹³.

Нормативно-правова база регулювання інвестицій в Україні станом на 2024 рік налічує понад 100 різних нормативних документів, причому окремі положення деяких із них є суперечливими та неоднозначними. Слід також зазначити, що зміни та доповнення до цієї нормативно-правової бази іноді погіршують умови діяльності іноземних інвесторів. Таким чином, недосконалість законодавства, попри значну кількість нормативних документів і актів, залишається однією з основних причин, що не сприяють розвитку інвестиційної діяльності, а, навпаки, гальмують її.

Нормативно-правові акти, що регулюють інвестиційну діяльність та процеси в Україні, не використовують термін «інвестиційна політика». Зокрема, Закон України «Про інвестиційну діяльність» застосовує лише поняття «державне регулювання інвестиційної діяльності».

Згідно із Законом України «Про інвестиційну діяльність», державне регулювання інвестиційної діяльності здійснюється у таких формах: пряме управління державними інвестиціями; регулювання умов здійснення інвестиційної діяльності, що охоплює економічні, організаційно-правові та грошово-кредитні методи; контроль усіх учасників інвестиційної діяльності щодо законності здійснення інвестицій.

До прямого державного регулювання інвестиційної діяльності відносяться планування і прогнозування обсягу державних інвестицій; виконання конкретних заходів, що стосуються державного інвестування, а також визначення умов для їх реалізації, розміщення державних замовлень та контроль за їх виконанням.

Особливу увагу приділено регулюванню іноземних інвестицій у Законі України «Про режим іноземного інвестування». Цей документ гарантує рівність прав для іноземних та вітчизняних інвесторів, а також передбачає механізми

¹³ Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18 вересня 1991 року № 1560-XII

захисту капіталовкладень. Інвестиційна політика, що базується на цьому законі, спрямована на залучення зовнішнього капіталу, сприяння трансферу технологій та інтеграцію України у світовий інвестиційний простір.

Додатково інвестиційна політика регулюється Законом України «Про публічно-приватне партнерство», який визначає порядок співпраці держави з приватним сектором¹⁴. Цей механізм дозволяє реалізовувати великі інфраструктурні проєкти, залучаючи кошти приватних інвесторів.

Ефективне законодавче забезпечення, його розробка та впровадження є основною передумовою успішного здійснення інвестиційної діяльності. Належне законодавче регулювання інвестиційної політики сприятиме захисту та підтримці інвестиційної діяльності, а також забезпечить реалізацію соціальних, економічних і науково-технічних програм розвитку національної економіки.

Інвестиційна політика розглядається на міжнародному рівні як система заходів, що сприяє залученню капіталу та забезпечує економічний розвиток. Існує кілька міжнародних класифікацій, які акцентують увагу на різних аспектах інвестиційної діяльності.

Однією з ключових класифікацій є підхід, запропонований Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР)¹⁵. Вона розділяє інвестиційну політику на пряму та непрямую. Пряма політика охоплює заходи, спрямовані безпосередньо на стимулювання капіталовкладень, наприклад, податкові пільги чи субсидії. Непряма політика акцентує увагу на створенні загального сприятливого бізнес-середовища через забезпечення правової стабільності та зменшення регуляторного тиску.

Згідно з класифікацією Світового банку, інвестиційна політика поділяється на внутрішню та зовнішню. Внутрішня політика орієнтована на підтримку національних інвесторів через механізми доступу до фінансування,

¹⁴ Закон України "Про режим іноземного інвестування" від 19 березня 1996 року № 93/96-ВР

¹⁵ OECD. International Investment Statistics Yearbook 2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oecd.org/investment/statistics.htm>

пільгові кредити та державні програми.¹⁶ Зовнішня політика спрямована на залучення іноземного капіталу через створення спеціальних економічних зон, гарантії репатріації прибутку та міжнародні угоди про захист інвестицій.

Особливу увагу привертає класифікація, запропонована Конференцією ООН з торгівлі та розвитку (UNCTAD)¹⁷. Вона виділяє інклюзивну та сталу інвестиційну політику. Інклюзивна політика спрямована на зменшення соціальної нерівності через залучення інвестицій у малозабезпечені регіони. Стала політика акцентує увагу на підтримці екологічно чистих технологій та проєктів, що відповідають цілям сталого розвитку.

Глобалізація суттєво впливає на класифікацію та розвиток інвестиційної політики. Інвестиційні угоди між державами сприяють уніфікації підходів до управління капіталовкладеннями, забезпечуючи стандарти прозорості та захисту інвесторів. Водночас нові виклики, такі як цифровізація та екологічні проблеми, змушують адаптувати традиційні підходи до сучасних умов.

Таким чином, міжнародні класифікації інвестиційної політики дозволяють оцінювати її ефективність та порівнювати практики різних країн. Вони є основою для формування стратегій залучення інвестицій, орієнтованих на потреби сучасної економіки.

Україна, інтегруючи ці принципи у свою національну стратегію, прагне створити сприятливий інвестиційний клімат. Це дозволяє не лише залучати іноземний капітал, а й підвищувати довіру міжнародних партнерів.

Для збільшення залучення прямих іноземних інвестицій необхідно здійснювати державну політику, спрямовану на створення стабільних умов функціонування іноземних інвесторів у національній економіці. Це дозволить підвищити конкурентоспроможність країни і сприятиме активнішій інтеграції України у міжнародну економічну систему¹⁸.

¹⁶ Investment Policy Framework: A Guide to Better Investment Climates [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org/en/topic/investmentclimate>

¹⁷ UNCTAD. Investment Policy Framework for Sustainable Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://unctad.org/publication/investment-policy-framework-sustainable-development-2015-edition>

¹⁸ Кравців В. С., Мельник М. І., Антонов В. Б. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та політика активізації [Електронний ресурс] : монографія / В. С. Кравців, М. І. Мельник, В. Б. Антонов. – Львів : ІРД НАН України, 2011. – 224 с.

В. Герзанич у своїх працях зазначає, що для поліпшення залучення іноземних інвестицій слід виділити три основні напрями вдосконалення законодавства:¹⁹

- законодавче регулювання нових бізнесів для іноземних інвесторів: Необхідно удосконалити нормативні акти, які стосуються створення нового бізнесу для іноземних інвесторів, зокрема торговельне право, акціонерне право, законодавство про партнерства, стандарти бухгалтерського обліку та інші акти, що регулюють іноземну власність. Крім того, необхідно розробити внутрішньогалузеві вимоги у стратегічних галузях економіки, а також встановити правила ведення бізнесу, що стосуються соціально-трудова відносин і залучення іноземних спеціалістів у металургії, машинобудуванні, хімічній промисловості та агропромисловому комплексі;

- іноземних інвестицій в основному базується на двосторонніх або багатосторонніх угодах, а також на конституційних гарантіях та загальних антикорупційних заходах проти дискримінації інвестицій, підкріплених державними гарантіями. Важливо забезпечити можливість використання міжнародного арбітражу у разі виникнення суперечок та заборонити експропріацію без компенсації. Для довгострокових інвестицій у стратегічні галузі слід передбачити особливі інвестиційні угоди, укладені профільними урядовими міністрами, які містять положення про стабільність, що забезпечить захист інвестора від односторонніх змін податкового законодавства або обмежень щодо права міністра достроково припинити положення угоди;

- податковий режим: Доцільно вдосконалити заходи щодо уникнення подвійного оподаткування, посилення контролю за обміном валют і допуском до банківських кредитів. При формуванні інвестиційної політики України слід враховувати ці напрями вдосконалення нормативно-правового регулювання іноземного інвестування, що має бути відображено у відповідних законодавчих актах.

¹⁹ Герзанич В. М. Шляхи вдосконалення нормативно-правового регулювання іноземного інвестування в Україні [Електронний ресурс] // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2015. – № 1. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=904>

А. Косенко зазначає, що українське законодавство потребує вдосконалення у таких трьох напрямках:

Недостатньо врегульоване питання виділення та обігу землі.

Необхідне реформування дозвільної системи, що передбачає полегшення процедур, пов'язаних з початком та завершенням підприємницької діяльності, спрощення механізму отримання дозволів та ліцензій, а також зменшення їх кількості до мінімуму. Слід також створити чітку, просту та зрозумілу систему перевірок.

Ускладнена система нарахування та стягнення податків і зборів в Україні, що створює навантаження на підприємницьку діяльність. Недосконалим є також механізм повернення ПДВ експортерам і застосування спеціальних податкових режимів, які потребують удосконалення²⁰.

З міжнародного досвіду видно, що інвестиції відіграють важливу роль у розвитку економіки країни та сприяють її значному зростанню. Тому необхідно раціонально підходити до механізму реалізації інвестиційної політики в умовах інвестиційного розвитку національної економіки, враховуючи стан економічного розвитку країни та інтеграцію у світову економічну спільноту. Основними принципами державного регулювання інвестиційних процесів є державні цільові програми, в рамках яких особливе значення надається підвищенню ролі власних джерел фінансування інвестиційних проєктів, а також переходу від бюджетного фінансування до кредитування інвестиційної діяльності.

Державне управління та регулювання інвестиційної діяльності в підприємницькій сфері є важливими навіть в умовах переходу до нових економічних відносин.

Таким чином, в Україні необхідно реалізувати заходи з удосконалення та підвищення ефективності правового регулювання інвестиційної діяльності, що сприятиме зростанню добробуту країни, створенню сприятливих умов для інвесторів та забезпеченню державних гарантій.

²⁰ Крупка М. І., Кміть В. М., Паславська Р. Ю. Система адміністрування податків в Україні: стан, проблеми та перспективи // Науковий вісник НЛТУ України. – 2015. – № 25.10. – С. 232–238.

Для підвищення інвестиційної привабливості України та її регіонів потрібно створити такі умови, за яких іноземні інвестори не побоюватимуться вкладати кошти в економіку України.

Українська інвестиційна політика характеризується значними викликами, такими як недосконалість нормативно-правової бази та високий рівень регуляторного навантаження. Однак, потенціал для її вдосконалення значний. Формування інвестиційної політики вимагає врахування як національних пріоритетів, так і міжнародного досвіду.

Зокрема, інтеграція підходів, орієнтованих на підтримку малого бізнесу, стимулювання інновацій та спрощення умов ведення бізнесу, сприятиме поліпшенню інвестиційного клімату. Важливим аспектом залишається прозоре регулювання іноземних інвестицій, що є підґрунтям для довгострокової співпраці з міжнародними партнерами.

1.3 Формування інвестиційного потенціалу національної економіки як одна з основних цілей державної інвестиційної політики

Формування інвестиційного потенціалу національної економіки є важливим аспектом забезпечення сталого економічного розвитку держави. Інвестиційний потенціал характеризує здатність країни акумулювати й ефективно використовувати внутрішні та зовнішні ресурси для створення конкурентоспроможного середовища²¹.

Тому у цьому контексті державна інвестиційна політика відіграє вирішальну роль, формуючи умови для залучення капіталу, стимулювання економічного зростання та покращення добробуту населення.

Сучасні виклики, такі як глобалізація, посилення конкуренції на світових ринках і економічні кризи, вимагають адаптації державної інвестиційної політики до нових умов. Основними завданнями в цьому процесі є створення сприятливого інвестиційного клімату, вдосконалення законодавчої бази та забезпечення прозорості процедур. Ефективність цих заходів значною мірою

²¹ Олешко, А. А. "Концептуальні засади антикризового регулювання національної економіки." Економіка та держава 9 (2012): 4-7

визначає спроможність держави мобілізувати як внутрішні, так і зовнішні інвестиційні ресурси.

Важливим напрямом державної інвестиційної політики є підтримка стратегічних галузей економіки, що мають найбільший потенціал для залучення інвестицій. Особливу увагу приділяють інфраструктурним проектам, розвитку високотехнологічних секторів, енергетиці та агропромислового комплексу.

Ці сектори є ключовими для забезпечення сталого економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності національної економіки на глобальній арені.

Інвестиційний потенціал – це здатність економіки залучати, мобілізувати та раціонально використовувати фінансові, матеріальні, людські та інституційні ресурси для досягнення стратегічних цілей розвитку. Цей показник охоплює широкий спектр елементів, включаючи якість нормативно-правової бази, рівень інфраструктурного забезпечення, економічну стабільність та інноваційну активність.

Сприятливий інвестиційний потенціал, у свою чергу, визначається як система умов, які стимулюють притік внутрішніх і зовнішніх інвестицій. До таких умов належать прозоре законодавство, передбачуваність регуляторного середовища, доступність фінансових інструментів і активна підтримка інноваційних ініціатив.

Формування інвестиційного потенціалу є важливим завданням державної інвестиційної політики, яка орієнтована на створення умов для сталого економічного зростання. Основними напрямками такої політики є:

- 1. Стимулювання інноваційної активності.** Інновації слугують основою економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності. Для їх підтримки держава може використовувати податкові стимули, гранти на розробку технологій та інструменти публічно-приватного партнерства. Особливу увагу необхідно приділяти стартапам та високотехнологічним компаніям.

2. Розвиток фінансової інфраструктури. Розширення можливостей для фінансування інвестиційних проєктів є важливим чинником для залучення капіталу. Це передбачає вдосконалення банківської системи, розвиток фондового ринку, запровадження венчурного фінансування та створення спеціалізованих інвестиційних фондів.

Залучення капіталу до малорозвинених регіонів сприяє збалансованому територіальному розвитку. Застосування механізмів субсидій, пільгових кредитів та державних гарантій стимулює інвесторів до реалізації проєктів у цих областях. Використання сучасних цифрових інструментів, таких як платформи для подання заявок на інвестування, електронні системи моніторингу проєктів та блокчейн-технології, сприяє підвищенню прозорості й ефективності управління інвестиційною діяльністю.

Сучасні глобальні тенденції, такі як цифровізація, зростання конкуренції на міжнародних ринках і посилення екологічних вимог, потребують адаптації національної інвестиційної політики до нових викликів. Це вимагає не лише створення сприятливих умов для інвесторів, але й активного стимулювання секторів із високим потенціалом розвитку.

Таким чином, інвестиційний потенціал є одним із ключових чинників економічного зростання, а його ефективне формування залежить від інтегрованого підходу. Адаптація інвестиційної політики до сучасних умов, розвиток інноваційних механізмів і забезпечення регіональної рівності створять основу для сталого розвитку національної економіки.

Формування сприятливого інвестиційного потенціалу залежить від стимулювання інноваційної діяльності, яка є основою для підвищення продуктивності та створення доданої вартості. Інструментами підтримки інновацій можуть бути податкові стимули, грантове фінансування, а також розвиток публічно-приватного партнерства. Залучення приватного капіталу до інноваційних проєктів дозволяє знизити навантаження на державний бюджет і підвищити ефективність використання ресурсів.

Значну роль у формуванні інвестиційного потенціалу відіграє розвиток фінансової інфраструктури, яка забезпечує доступ до капіталу. Це включає вдосконалення банківської системи, розвиток фондового ринку, створення механізмів венчурного фінансування та інвестиційних фондів. Наявність добре розвиненої фінансової інфраструктури є важливим чинником для залучення як вітчизняних, так і іноземних інвесторів.

Не менш важливим є аспект регіонального розвитку в контексті інвестиційної політики. Залучення інвестицій до менш розвинених регіонів сприяє зменшенню територіальних диспропорцій, створенню нових робочих місць і покращенню соціальної інфраструктури. Для цього держава використовує інструменти фінансового стимулювання, такі як субсидії, пільгові кредити та гарантії для інвесторів.

Таким чином, формування інвестиційного потенціалу національної економіки є складним і багатовекторним процесом, що потребує системного підходу. Державна інвестиційна політика має бути спрямована на створення умов для ефективного використання інвестиційних ресурсів, стимулювання інновацій і розвитку регіонів. Лише за умови комплексного підходу можна забезпечити стійке економічне зростання і підвищення рівня добробуту суспільства.

Оскільки сучасна економіка перебуває в стані динамічних змін, що вимагає від держав перегляду підходів до формування інвестиційної політики. Традиційні методи управління поступово втрачають ефективність через посилення глобальної конкуренції, зростання ролі технологій та вплив екологічних чинників. В таких умовах інноваційна парадигма стає ключовим інструментом для забезпечення сталого економічного розвитку²².

Інвестиції в людський капітал і освіту відіграють центральну роль у формуванні сучасної інвестиційної політики. Розвиток знань і компетенцій сприяє створенню високотехнологічних секторів, які генерують значну додану

²² Гаращук О. В., Куценко В. І. Інноваційно-інвестиційні засади забезпечення сталого соціально-економічного розвитку // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2021. – Вип. 36. – С. 58–62.

вартість. За концепцією Поля Ромера, інвестиції у людський капітал є одним із головних рушіїв довгострокового економічного зростання²³.

Технологічний прогрес змінює підхід до залучення капіталу. Уряди прагнуть створити умови, які стимулюють інновації в різних галузях, особливо в цифровому секторі. Публічно-приватні ініціативи, такі як технопарки та інноваційні кластери, сприяють інтеграції наукових розробок і бізнесу, забезпечуючи швидку комерціалізацію технологій²⁴.

Держава відіграє центральну роль у формуванні сприятливих умов для інноваційної діяльності. Через регуляторну, фінансову та організаційну підтримку уряд може стимулювати розвиток інноваційних секторів і залучати інвесторів до стратегічно важливих галузей.

Одним із ключових інструментів держави є створення нормативно-правової бази, яка стимулює інноваційну активність. Це включає впровадження податкових пільг для компаній, що займаються розробкою нових технологій, спрощення процедур реєстрації стартапів, а також підтримку науково-дослідних центрів. Зокрема, у країнах ЄС такі заходи довели свою ефективність у забезпеченні зростання високотехнологічного сектора. В Україні яскравим прикладом цього є державна програма «DIA CITY»

Отже, держава виступає як ключовий каталізатор інноваційних процесів, забезпечуючи фінансову, регуляторну та організаційну підтримку. Ефективна політика у цій сфері сприяє розвитку економіки, підвищує її конкурентоспроможність та інтегрує країну у глобальні технологічні тренди.

Цифровізація стає ключовим елементом інвестиційної політики. Використання цифрових платформ дозволяє урядам залучати інвесторів більш ефективно та прозоро. Такі платформи спрощують доступ до інформації, забезпечують відкриті тендери та сприяють міжнародній співпраці.

²³ Romer P. M. Endogenous Technological Change // Journal of Political Economy. – 1990. – Vol. 98, No. 5, Part 2. – P. 71–102. – DOI: 10.1086/261725

²⁴ Технопарки в Україні. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/nauka/innovatsiy-na-diyalnist-ta-transfer-tekhnologiy/tekhnologichni-parki>

Big data використовується для аналізу інвестиційних ринків, прогнозування ризиків та оцінки ефективності проектів. Це дозволяє приймати більш обґрунтовані рішення та мінімізувати невизначеність²⁵.

Блокчейн-технології підвищують прозорість і надійність угод. Смарт-контракти, засновані на блокчейні, забезпечують автоматичне виконання умов угод, що скорочує адміністративні витрати і зменшує ризик шахрайства.²⁶

Цифрові інструменти також полегшують управління публічно-приватними партнерствами. Онлайн-системи моніторингу дозволяють ефективно контролювати виконання інвестиційних проектів і залучати громадськість до їх оцінки

Сучасні механізми фінансування відкривають нові можливості для реалізації інноваційних проектів. Краудфандинг стає популярним інструментом, що дозволяє залучати кошти від широкого кола інвесторів. Цей підхід забезпечує гнучкість і швидкість фінансування проектів, особливо у сфері стартапів.

Смарт-контракти на базі блокчейн-технологій спрощують співпрацю між державою та приватними інвесторами. Вони автоматизують виконання умов угод, знижуючи адміністративні витрати та ризик невиконання зобов'язань²⁷.

Емісія облігацій сталого розвитку є ще одним ефективним інструментом. Ці облігації дозволяють фінансувати інфраструктурні проекти, орієнтовані на екологічну та соціальну стабільність. Наприклад, зелені облігації використовуються для будівництва енергоефективних будівель та модернізації транспорту. Ці механізми дозволяють залучати як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів, сприяючи розвитку економіки та інновацій.

Міжнародний досвід демонструє ефективність впровадження інноваційних підходів у державну інвестиційну політику. У Європейському Союзі активно використовуються цифрові платформи для залучення інвесторів,

²⁵ Сергієнко Т. О. Big Data як інструмент аналізу та прогнозування інвестиційних ринків [Електронний ресурс] // Науковий вісник економічних досліджень. – 2023. – № 3. – С. 45–50.

²⁶ Дубовик О. В. Блокчейн-технології та їхнє застосування у фінансовому секторі [Електронний ресурс] // Вісник економічних досліджень. – 2023. – № 5.

²⁷ Смарт-контракт: що це та як він працює [Електронний ресурс] // Кондратьєв Legal. – Режим доступу: <https://kondratiev.legal/smart-kontrakt-shcho-tse-ta-ia-k-vin-pratsiuie>

спрощення бюрократичних процедур і забезпечення прозорості фінансових потоків [39].

Як приклад успішного державного стимулювання інновацій можна навести США де впроваджують програми фінансування малих підприємств, такі як Small Business Innovation Research (SBIR), що сприяють розробці нових технологій²⁸.

Китай демонструє активну роль держави у розвитку інноваційних кластерів. Створення технопарків і підтримка високотехнологічних секторів є частиною їхньої інвестиційної стратегії²⁹.

Україна може адаптувати ці практики, зокрема, через розробку цифрових платформ для інвестицій, підтримку стартапів і стимулювання "зелених" проектів. Інтеграція міжнародних стандартів допоможе підвищити довіру іноземних інвесторів та посилити конкурентоспроможність національної економіки.

Інноваційні підходи є важливим інструментом для вдосконалення державної інвестиційної політики. Використання цифрових платформ, big data, блокчейн-технологій і смарт-контрактів дозволяє значно підвищити прозорість, ефективність і швидкість реалізації інвестиційних проектів. Ці інструменти стають базисом для модернізації економіки та залучення внутрішніх і зовнішніх інвесторів.

Інвестиційний потенціал є основою для досягнення сталого економічного розвитку. Технологічний прогрес та інновації створюють нові можливості для залучення капіталу.

Використання таких інструментів, як цифрові платформи, блокчейн-технології та Big Data, дозволяє урядам підвищити прозорість і ефективність управління інвестиційними процесами.

²⁸ Small Business Innovation Research (SBIR) Program [Електронний ресурс] // SBIR.gov. – Режим доступу: <https://www.sbir.gov/>

²⁹ Черницька Т. В. Особливості функціонування технологічних парків у Китаї [Електронний ресурс] // Синологічні дослідження. – 2017. – № 1. – С. 45–50. – Режим доступу: <https://sinologist.com.ua/wp-content/uploads/2017/11/Chernytska.pdf>

Міжнародний досвід свідчить про ефективність публічно-приватних партнерств та стимулювання високотехнологічних секторів. Для України актуальним залишається розвиток нормативної бази, підтримка стартапів та впровадження «зелених» технологій, що дозволить забезпечити конкурентоспроможність у глобальному середовищі.

Тому, задля створення сприятливого інвестиційного потенціалу національної економіки, державі слід орієнтуватися на інноваційні технології, що сприяють модернізації інфраструктури, підвищенню ефективності управління ресурсами та інтеграції у глобальні економічні процеси.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз інвестиційної діяльності в Україні

Інвестиційна діяльність в Україні зазнала суттєвих змін протягом останніх років, що було спричинено внаслідок нових економічними, політичними та соціальними викликами.

Період після 2014 року характеризувався різким скороченням обсягів іноземних інвестицій через політичну нестабільність та військові дії на сході України.

Одним з показників, що свідчать про це є прямі іноземні інвестиції (скор. ПІІ, Foreign direct investment, FDI) — це довгострокові вкладення матеріальних засобів компаніями-нерезидентами в економіку країни. Розраховуються в млн. доларів США.³⁰ Прямі іноземні інвестиції в Україні зображено у табл. 2.1³¹.

Табл. 2.1 - Прямі іноземні інвестиції в Україні у період 2014-2024 рр

Рік	ПІІ в Україну (млн. дол. США)	ПІІ з України (млн. дол. США)	Сальдо ПІІ (млн. дол. США)
2014	410	-4089	299
2015	-458	-868	-407
2016	3810	4268	3794
2017	3692	-118	3684
2018	4455	763	4460
2019	5860	1405	5212
2020	-868	-6728	-950
2021	1152	7555	6885
2022	4272	-5535	623
2023	2960	3095	4205
2024 (станом на III квартал)	2960	-1287	3057

³⁰ Прямі та портфельні інвестиції в системі міжнародного інвестування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pidru4niki.com/18430605/ekonomika/pryami_portfelni_investitsiyi_sistemi_mizhnaronego_investuvannya

³¹ Index.minfin. Прямі іноземні інвестиції в Україну [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>

Протягом 2014 року обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну становив лише 410 млн доларів США, що відображало суттєве скорочення інвестиційної активності. Основними факторами такого падіння стали анексія Криму та військові дії на сході України, які зумовили політичну та економічну нестабільність. У 2015 році ситуація ще більше загострилася, обсяг ПІІ знизився до -458 млн доларів США, свідчачи про відтік капіталу через зниження довіри до ринку України.

Починаючи з 2016 року, спостерігалось поступове зростання ПІІ. Найбільший приріст був зафіксований у 2016 році, коли обсяг інвестицій досяг 3810 млн доларів США. Це свідчить про часткове відновлення довіри іноземних інвесторів, що стало можливим завдяки стабілізації макроекономічної ситуації, підтримці з боку Міжнародного валютного фонду (МВФ) та впровадженню економічних реформ. У 2018-2019 роках інвестиційна активність досягла піку — обсяги ПІІ склали 4455 млн та 5860 млн доларів США відповідно, що свідчить про позитивну динаміку в умовах стабілізації економіки та збільшення інтересу до перспективних галузей, таких як ІТ і агропромисловість.

У 2020 році через пандемію COVID-19 обсяг ПІІ різко скоротився до -868 млн доларів США. Пандемія призвела до уповільнення світової економіки, зниження попиту на українську продукцію та обмеження міжнародної торгівлі. У цей період інвестори фокусувалися на внутрішніх ринках, що негативно вплинуло на приток капіталу в Україну.

У 2021 році спостерігався значний приріст ПІІ — до 6687 млн доларів США. Основними факторами такого відновлення стали активізація державних програм підтримки інвесторів, лібералізація ринку та адаптація бізнесу до пандемічних умов. Також важливу роль відіграли заходи зі стимулювання експорту та модернізація інфраструктури.

У 2022 році через війну з росією обсяг ПІІ знову скоротився до 1152 млн доларів США. Повномасштабна військова агресія призвела до втрати частини територій, руйнування інфраструктури та підвищення рівня ризику для

іноземних інвесторів. Інвестиційна активність концентрувалася переважно в західних регіонах України, які залишалися відносно безпечними.

У 2023 році інвестиції почали поступово відновлюватися — обсяг ПІІ досяг 4247 млн доларів США. Це зумовлено підтримкою з боку міжнародних фінансових організацій та залученням капіталу в стратегічно важливі галузі, такі як відновлювана енергетика, цифровізація та агропромисловість. У 2024 році спостерігається стабілізація інвестиційного клімату, проте обсяги ПІІ залишаються на рівні 2960 млн доларів США, що свідчить про потребу в додаткових заходах для покращення інвестиційної привабливості.

Дані таблиці демонструють, що обсяги прямих іноземних інвестицій в Україні протягом 2014–2024 років зазнали суттєвих коливань, які були зумовлені впливом як внутрішніх (війна, економічні реформи), так і зовнішніх (пандемія, зміна міжнародної кон'юнктури) факторів. Для забезпечення сталого відновлення інвестиційного клімату необхідно зосередитися на створенні умов для зниження ризиків, розвитку інфраструктури та посиленні захисту прав інвесторів.

Отже, аналіз даних демонструє суттєві коливання інвестиційної активності в Україні, зумовлені як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками, такими як економічні кризи, пандемія та війна. Відновлення інвестиційного клімату залежатиме від стабілізації економіки, розвитку інфраструктури та посилення захисту прав інвесторів.

Наступний не менш важливим показник, який варто проаналізувати для розуміння стану інвестиційної політики є валовий внутрішній продукт (надалі ВВП) наведено у табл. 2.232.

³² Index.minfin. Валовий внутрішній продукт України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>

Табл. 2.2 - Аналіз обсягів ВВП України за 2014-2023 рр.

Рік	Номінальний ВВП (млн. грн.)	Відхилення номінального ВВП (млн. грн.)	Реальний ВВП (млн. грн.)	Відхилення реал. ВВП (млн. грн.)	Різниця (млн. грн.)	Відхилення різниці (млн. грн)	Різниця (відсотків)	Відхилення різниці у відсотках
2014		—	1,365,123	—	-201,61	—	-12.9	—
2015	1,979,458	412,73	1,430,290	65,167	-549,17	-347,56	-27.7	-14.8
2016	2,383,182	403,724	2,034,430	604,14	-348,75	200,416	-14.6	45304
2017	2,982,920	599,738	2,445,587	411,157	-537,33	-188,58	-18.0	45385
2018	3,558,706	575,786	3,083,409	637,822	-475,3	62,036	-13.4	45447
2019	3,974,564	415,858	3,675,728	592,319	-298,84	176,461	-7.5	45540
2020	4,194,102	219,538	3,818,456	142,728	-375,65	-76,81	-9.0	-1.5
2021	5,459,574	1,265,472	4,363,582	545,126	-1,095,992	-720,35	-20.1	-11.1
2022	5,191,028	-268,55	3,865,780	-497,8	-1,325,248	-229,26	-25.5	-5.4
2023	6,537,825	1,346,797	5,518,062	1,652,282	-1,019,763	305,485	-15.6	45544

У 2014 році номінальний ВВП України становив 1,566,728 млн грн, а реальний ВВП — 1,365,123 млн грн. Різниця між цими показниками дорівнювала -201,605 млн грн або -12,9%. У 2015 році номінальний ВВП зріс до 1,979,458 млн грн, що на 412,730 млн грн більше, ніж у попередньому році. Водночас реальний ВВП зменшився до 1,430,290 млн грн, що спричинило збільшення різниці до -549,168 млн грн (-27,7%).

У 2016 році номінальний ВВП збільшився на 403,724 млн грн і становив 2,383,182 млн грн. Реальний ВВП також зріс до 2,034,430 млн грн, але різниця між ними скоротилася до -348,752 млн грн (-14,6%). У 2017 році номінальний ВВП зріс ще більше — на 599,738 млн грн і досяг 2,982,920 млн грн, тоді як реальний ВВП становив 2,445,587 млн грн, а різниця збільшилася до -537,333 млн грн (-18%).

У 2018 році номінальний ВВП зріс на 575,786 млн грн порівняно з 2017 роком і дорівнював 3,558,706 млн грн. Реальний ВВП за цей період збільшився до 3,083,409 млн грн, а різниця скоротилася до -475,297 млн грн (-13,4%). У 2019 році номінальний ВВП склав 3,974,564 млн грн, реальний — 3,675,728 млн грн, що зменшило різницю до -298,836 млн грн (-7,5%).

У 2020 році спостерігалось уповільнення зростання: номінальний ВВП збільшився лише на 219,538 млн грн і склав 4,194,102 млн грн, а реальний ВВП досяг 3,818,456 млн грн. Різниця знову зросла до -375,646 млн грн (-9,0%). У 2021 році відбулося різке зростання: номінальний ВВП збільшився до 5,459,574 млн грн (+1,265,472 млн грн), тоді як реальний зріс до 4,363,582 млн грн, але різниця становила -1,095,992 млн грн (-20,1%).

У 2022 році номінальний ВВП знизився до 5,191,028 млн грн (-268,546 млн грн порівняно з 2021 роком), а реальний ВВП скоротився до 3,865,780 млн грн, що призвело до збільшення різниці до -1,325,248 млн грн (-25,5%). У 2023 році ситуація покращилася: номінальний ВВП зріс на 1,346,797 млн грн і становив 6,537,825 млн грн, а реальний ВВП зріс до 5,518,062 млн грн, що зменшило різницю до -1,019,763 млн грн (-15,6%).

Виходячи з даних можна підсумавти, що з 2014 по 2023 роки номінальний ВВП України зростав у більшості років, однак реальний ВВП часто відставав через вплив інфляції та економічних криз. Найбільша різниця між номінальним і реальним ВВП спостерігалася у 2022 році (-25,5%), тоді як найменша була у 2019 році (-7,5%), що свідчить про відносну стабілізацію економіки у цей період.

За даними таблиці 2.3³³, у 2014 році обсяг капітальних інвестицій скоротився на 24% порівняно з попереднім роком. Це зумовлено анексією Криму, військовими діями на сході та різким зниженням економічної активності. У 2015 році капітальні інвестиції зменшилися ще на 15%, оскільки невизначеність та економічна криза тривали. У цей період основний удар припав на промисловий сектор, який зазнав скорочення обсягів виробництва та інвестицій.

Табл. 2.3 - Капітальні інвестиції в Україні за 2014-2023 рр.

Роки	Сума (тис. грн.)	Зміна (тис. грн)	Темп зростання (%)
2014	219,419,930	—	—
2015	273,116,436	+53,696,506	+24.5%
2016	359,216,132	+86,099,696	+31.5%
2017	448,461,518	+89,245,386	+24.8%
2018	578,726,385	+130,264,867	+29.0%
2019	623,978,935	+45,252,550	+7.8%
2020	508,217,042	-115,761,893	-18.6%
2021	673,899,339	+165,682,297	+32.6%
2022	409,659,973	-264,239,366	-39.2%
2023	627,280,766	+217,620,793	+53.1%

З 2016 року розпочалося поступове відновлення обсягів капітальних інвестицій, які збільшувалися в середньому на 20% щороку. У 2019 році досягнуто пікових показників за аналізований період, що свідчить про

³³ Складено на основі Index.minfin. Капітальні інвестиції в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/>

позитивні результати економічних реформ і поліпшення макроекономічної ситуації. Найбільше інвестицій було спрямовано на розвиток інфраструктури, агропромислового комплексу та енергетики.

Пандемія мала значний негативний вплив на капітальні інвестиції: обсяги скоротилися на 28% порівняно з попереднім роком. Основними факторами стали обмеження економічної діяльності, зниження попиту на продукцію та послуги, а також скорочення фінансування довгострокових проєктів.

У 2021 році капітальні інвестиції почали зростати, збільшившись на 15% порівняно з попереднім роком, що свідчить про поступове відновлення економіки. Основний акцент зроблено на проєктах у сфері цифровізації, модернізації інфраструктури та зеленої енергетики. У 2022 році через повномасштабне вторгнення росії капітальні інвестиції знизилися на 35%, проте у 2023 році спостерігалось незначне зростання на рівні 8%. Ці показники вказують на початкові кроки стабілізації завдяки міжнародній фінансовій підтримці та активності у відносно безпечних регіонах України.

Отже капітальні інвестиції в Україні у 2014–2023 роках характеризуються високою волатильністю, що пов'язано з політичними кризами, військовими конфліктами та пандемією. Водночас відновлення в останні роки демонструє потенціал для зростання, зокрема в галузях інфраструктури, енергетики та цифровізації. Для забезпечення сталого розвитку необхідно зосередитися на створенні сприятливих умов для інвесторів, зокрема у сферах правового захисту та спрощення регуляторних процедур.

Стосовно розподілу капітальних інвестицій за регіонами можна виділити, що у 2014 році найбільші обсяги капітальних інвестицій зосереджувалися у м. Київ, де вони становили 67,832,630 тис. грн. До 2023 року цей показник зріс у понад три рази і досяг 226,008,702 тис. грн, що пояснюється високою концентрацією бізнесу, інфраструктури та іноземного капіталу. [43]³⁴

³⁴ Index.minfin. Розподіл капітальних інвестицій за регіонами України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/capital/regions/>.

У Дніпропетровській області інвестиції у 2014 році становили 20,356,546 тис. грн, а у 2023 році зросли до 63,067,801 тис. грн, що свідчить про значну інвестиційну активність у промисловому центрі країни. Подібна динаміка спостерігалася у Київській області, де обсяги інвестицій зросли з 19,653,486 тис. грн у 2014 році до 51,184,367 тис. грн у 2023 році.

У Львівській області, яка приваблює інвесторів завдяки своєму географічному розташуванню та туристичній інфраструктурі, обсяги капітальних інвестицій зросли з 9,555,030 тис. грн у 2014 році до 44,790,018 тис. грн у 2023 році. В Одеській області інвестиції збільшилися з 9,361,348 тис. грн у 2014 році до 19,150,399 тис. грн у 2023 році, залишаючись важливим регіоном завдяки морській торгівлі.

Водночас, у регіонах, які постраждали від війни, спостерігався спад інвестиційної активності.

У Луганській області капітальні інвестиції скоротилися з 5,222,584 тис. грн у 2014 році до 336,330 тис. грн у 2023 році, що пов'язано з військовими діями та окупацією території. Подібна ситуація спостерігалася у Херсонській області, де інвестиції знизилися до 743,610 тис. грн у 2023 році, що на 92% менше порівняно з 2021 роком.

Для детального розуміння ситуації, необхідно розглянути капітальні інвестиції за видами економічної діяльності. Розглянемо структуру капітальних інвестицій у 2014–2023 роках та проаналізуємо ключові галузі, які мали найбільший вплив на економічний розвиток наведено у табл. 2.4³⁵.

Аналізуючи дані таблиці, можна засвідчити, що у 2014 році загальний обсяг капітальних інвестицій становив 219,419,930 тис. грн. Найбільшу частку займала промисловість, яка отримала 39% загального обсягу інвестицій. Однак загальний рівень капіталовкладень у цьому році був обмежений через політичну кризу, анексію Криму та початок військових дій.

³⁵ Index.minfin. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/capital/>

Табл. 2.4. - Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності за 2014-2023рр.

Рік	Загальні капітальні інвестиції (млн. грн)	Промисловість (млн. грн)	Сільське господарство (млн. грн)	Будівництво (млн. грн)	Транспорт і складське господарство (тис. грн)	ІК технології (млн. грн)
2014	219,42	86,24	18,79	36,05	15,50	8,17
2015	273,12	87,66	30,15	43,46	18,70	22,97
2016	359,22	117,75	50,48	44,44	25,11	15,65
2017	448,46	143,30	64,24	52,17	37,94	18,40
2018	578,73	199,90	66,10	55,99	50,07	29,88
2019	623,98	254,20	59,13	62,34	43,79	21,06
2020	508,22	180,54	50,68	39,61	34,88	22,38
2021	673,90	242,92	69,95	55,72	43,94	23,86
2022	409,66	126,11	51,44	32,62	49,53	16,87
2023	627,28	220,65	65,43	42,24	53,51	24,10

У 2015 році капітальні інвестиції зросли на 24,5%, що свідчить про поступове пристосування економіки до кризових умов. Зростання у сільському господарстві на 60% порівняно з попереднім роком відображає зростання інтересу до сектору, який демонстрував стабільність навіть у кризовий період.

У 2016 році спостерігається суттєве зростання капітальних інвестицій, яке досягло 31,5%. Промисловість залишалася основним отримувачем інвестицій, її частка зросла до 41%, що свідчить про пожвавлення виробничих галузей. Збільшення інвестицій у транспорт і складське господарство на 12% вказує на активізацію логістичної інфраструктури. У 2017 році позитивна динаміка продовжилася, що забезпечило приріст капітальних інвестицій на 24,8%. У цей період зросли вкладення в будівництво на 8 відсоткових пунктів, що свідчить про відновлення інтересу до цієї галузі.

Протягом 2018 року темпи зростання капітальних інвестицій становили 29%, що є найбільшим приростом за весь аналізований період. Промисловість залишалася домінуючим сектором, залучивши 35% загального обсягу інвестицій. У 2019 році темпи зростання сповільнилися до 7,8%, але загальний обсяг інвестицій залишався на високому рівні. Збільшення інвестицій у

транспорт на 2 відсоткові пункти вказує на розвиток інфраструктурних проектів.

У 2020 році пандемія COVID-19 викликала різке падіння капітальних інвестицій на 18,6%. Найбільше скорочення спостерігалось у промисловості, яка втратила 13% своїх обсягів, що свідчить про негативний вплив глобальної кризи на ключові галузі. Водночас у 2021 році інвестиційна активність відновилася, демонструючи приріст на 32,6%. Збільшення частки промисловості до 36% свідчить про поступове повернення довіри інвесторів до цього сектору.

У 2022 році через повномасштабне вторгнення росії загальний обсяг капітальних інвестицій скоротився на 39,2%, а найбільші втрати зафіксовано у будівництві, що вказує на негативний вплив війни на довгострокові проекти. Однак у 2023 році спостерігалось відновлення інвестиційної активності — обсяг капітальних інвестицій збільшився на 53,1%. Зростання частки промисловості до 35% свідчить про її ключову роль у відновленні економіки.

Підсумовуючи вище зазначене можна зазначити, що із врахуванням впливу ключових економічних, соціальних та геополітичних чинників. Було виявлено, що капітальні інвестиції в Україні мали циклічний характер, відображаючи як фази активного зростання, так і періоди спаду.

У 2014–2015 роках обсяг капітальних інвестицій суттєво скоротився, що було зумовлено анексією Криму, військовими діями на сході країни та загальною економічною кризою. Однак вже у 2016–2019 роках спостерігалось відновлення інвестицій, що свідчило про стабілізацію економічної ситуації, посилення державної підтримки та інтерес до стратегічних галузей, таких як сільське господарство, промисловість та транспорт.

Пандемія COVID-19 у 2020 році спричинила значний спад капіталовкладень. Інвестиції скоротилися на 18,6%, що позначилося на всіх ключових секторах економіки, особливо на транспорті, будівництві та роздрібній торгівлі. У цей період більшість коштів спрямовувалася на підтримку критичної інфраструктури та соціального забезпечення.

У 2021 році спостерігалось значне відновлення інвестиційної активності, особливо в промисловості, сільському господарстві та будівництві. Приріст обсягів капітальних інвестицій склав 32,6%, що свідчило про поступове повернення до економічної стабільності. Проте у 2022 році, через повномасштабне вторгнення росії, обсяг інвестицій знизився на 39,2%, зокрема постраждали будівництво, торгівля та транспорт.

Незважаючи на складні обставини, у 2023 році капітальні інвестиції частково відновилися, досягнувши 627,280,766 тис. грн, що складало приріст на 53,1% порівняно з попереднім роком. Основними напрямками вкладень стали промисловість, транспорт та будівництво, що свідчить про фокус на відновленні критичної інфраструктури та стратегічних галузей.

Таким чином, динаміка капітальних інвестицій в Україні у посткризовий період відображає складні виклики, пов'язані з війною, пандемією та економічною нестабільністю, однак поступове відновлення інвестицій у 2023 році демонструє готовність країни до відбудови та подальшого економічного розвитку.

2.2 Оцінювання ефективності формування та реалізації інвестиційної політики

Одне з ключових завдань держави у контексті інвестиційної політики, є підтримка та стимулювання інвестиційних ініціатив та проєктів. Розглянемо основні заходи стимулювання інвестицій в Україні.

Варто зазначити, що в Україні у 2018 році був створений урядовий офіс із залучення та підтримки інвестицій «UkraineInvest». За час свого існування офіс пройшов шлях від консультативно-дорадчого органу, підзвітному Прем'єр-міністру України до урядової установи, яка забезпечує повний інвестиційний супровід, та сприяє комунікації інвесторів із урядовими агенціями всіх рівнів, а також надає підтримку у вирішенні системних проблем які можуть виникати у законодавстві³⁶.

³⁶ UkraineInvest. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukraineinvest.gov.ua>

На сьогоднішній день UkraineInvest» є уповноваженою установою для підтримки інвестиційних проектів, які мають намір отримати державну підтримку.

Основні урядові ініціативи щодо підтримки інвестицій які діють в Україні а саме:

- Закон України № 5018 від 17.09.2023 «Про індустриальні парки»
- Закон України № 1116 від 17.02.2022 р. «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні»
- Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%»
- Державна програма «єРобота»
- Закон України №1667 від 15.11.2024 «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні»
- Закон України «Про державно-приватне партнерство»

Закон України "Про індустриальні парки" визначає основні засади створення, функціонування та державної підтримки індустриальних парків. Цей механізм спрямований на стимулювання розвитку промислового сектору, залучення інвестицій та створення нових робочих місць³⁷.

Індустриальні парки представляють собою території промислового призначення, які забезпечені необхідною інфраструктурою для розміщення підприємств. До таких об'єктів підведені комунікації: газ, електроенергія, вода, дороги, а в деяких випадках — залізничні колії. Підприємці, які вирішують працювати в межах індустриального парку, отримують можливість зосередитися на виробничій діяльності без необхідності вирішення організаційних та технічних питань.

На сьогодні вже зареєстровано 81 індустриальний парк, що створені майже у всіх областях, а у 59 із них визначено керуючі компанії, 8 мають

³⁷ Закон України "Про індустриальні парки" від 21 червня 2012 року № 5018-VI

учасників. Протягом I кварталу 2024 року до Реєстру було включено 9 індустріальних, а також 4 парки були виключені³⁸.

Закон передбачає низку стимулів наведених для учасників індустріальних парків, що стимулюють як ініціаторів так і учасників індустріальних парків, зокрема:

- повна або часткова компенсація відсоткової ставки за кредитами для облаштування інфраструктури;
- звільнення від податку на прибуток на 10 років;
- звільнення від ввізного мита для нового устаткування;
- надання коштів на безповоротній основі для будівництва об'єктів суміжної інфраструктури;
- звільнення від земельного податку або орендної плати за землю;
- звільнення від податку на нерухомість для будівель промисловості;
- компенсація витрат на підключення до інженерно-транспортних мереж;
- звільнення від ПДВ на ввезення нового устаткування;
- звільнення від сплати втрат лісогосподарського виробництва.

Ще однією можливістю для розвитку індустріальних парків є державна програма «Державне стимулювання створення індустріальних парків» увалена рішенням Кабінету Міністрів України від 4 червня 2024 року³⁹.

В рамках програми керуючі компанії індустріальних парків а ініціатори створення можуть отримати фінансування на:

- на облаштування індустріальних парків та будівництва необхідної інженерної та транспортної інфраструктури;
- на компенсація витрат на підключення та приєднання до інженерно-транспортних мереж.

Фінансування надається:

³⁸ Міністерство економіки України. Інформація про індустріальні парки в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/>.

³⁹ Постанова КМУ "Про затвердження державної програми стимулювання створення індустріальних парків" від 4 червня 2024 року № 644

- розмір максимального державного стимулювання становить до 150 млн. грн. за умови співфінансування 50/50, окрім індустріальні парків, що знаходяться на деокупованих територіях сума співфінансування складає 20% витрат;
- відшкодування 50% вартості приєднання до електричних мереж, максимальна сума становить 150 млн. грн.

Вимогами до кандидатів є:

- створити не менше як 5000 квадратних метрів виробничих площ у межах індустріального парку;
- залучити щонайменше двох учасників протягом трьох років.

Станом на 1 листопада 2024 року 3 індустріальні парки отримали 269,3 млн грн. на свої рахунки за державною програмою⁴⁰.

Індустріальні парки створюють сприятливе середовище для залучення як національних, так і іноземних інвестицій, адже сприяють:

- розвитку локальної економіки через створення нових робочих місць.
- зростанню податкових надходжень до бюджетів різних рівнів.
- розвитку інфраструктури регіонів.

Окрім розвитку індустріальних парків, які забезпечують інфраструктурну підтримку для малого та середнього бізнесу, Україна також запровадила комплекс заходів для залучення значних інвестицій у стратегічно важливі галузі. Це стало можливим завдяки впровадженню Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями» (закон про інвестиційних нянь), що передбачає низку податкових і митних пільг для інвесторів⁴¹.

Результати діяльності індустріальних парків в Україні демонструють позитивний вплив на економіку та регіональний розвиток. Завдяки впровадженню механізмів державної підтримки та створенню сприятливих

⁴⁰ Міністерство економіки України. Інформація про державну підтримку індустріальних парків станом на 1 листопада 2024 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/>.

⁴¹ Закон України "Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями" від 17 грудня 2020 року № 1116-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20>

умов для підприємців, парки стали платформою для залучення інвестицій, створення робочих місць і розвитку локальної інфраструктури.

На сьогодні функціонування індустріальних парків вже дало відчутні результати. Зокрема, у парках, які мають учасників, створено понад 3,500 нових робочих місць. Це сприяє зниженню рівня безробіття в регіонах та активізації локальних ринків праці. Крім того, компанії-учасники індустріальних парків збільшили обсяги виробництва, що дозволило залучити нові податкові надходження до місцевих бюджетів, які за останній рік зросли на 15% порівняно з попереднім періодом.

Один із ключових успіхів – розвиток експортного потенціалу. Підприємства, що розташовані в індустріальних парках, змогли підвищити конкурентоспроможність своєї продукції завдяки доступу до сучасної інфраструктури та зменшенню операційних витрат.

Таким чином, індустріальні парки стали не лише інструментом залучення інвестицій, але й важливим фактором сталого розвитку регіонів. Вони сприяють економічній децентралізації, зменшенню диспропорцій між регіонами та інтеграції України до глобальних економічних процесів. Подальший розвиток цього механізму підтримки може стати основою для зростання промислового потенціалу країни та забезпечення економічної стабільності.

Відповідно до закону та супровідного законодавства, інвестиційним проектам, які відповідають встановленим законом критеріям, надаються державні гарантії. Зокрема, передбачено незмінність законодавства протягом 15 років, відшкодування збитків, завданих державними органами, а також державну підтримку обсягом до 30% від обсягу значних інвестицій в одній із наступних форм на рис. 2.2⁴².

⁴² Закон України "Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями" від 17 грудня 2020 року № 1116-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20>

Рис. 2.1 – Стимули для інвестора

Стимули надаються лише інвестиційним проектам, щодо яких укладено спеціальний інвестиційний договір з державою, та які відповідають наступним вимогам:

- за умови інвестицій 12 і більше мільйонів євро у проект;
- створення 10 і більше робочих місць із заробітною платою, що на 15 % вища за середню у регіоні;
- строк реалізації проекту до 5 років;
- проектом повинно бути передбачено будівництво, модернізацію або технічне оснащення;
- проект має реалізовуватись у одній з сфер: наукова та науково-технічна діяльність, культура, транспорт, туризм та курортно-рекреаційна сфера, охорона здоров'я, поводження з відходами, електронні комунікації, спорт, поштова та кур'єрська діяльність, логістика, складське господарство, виробництво біогазу і біометану (в т.ч. скрапленого або стисненого), мистецтво, освіта, добування з метою подальшої переробки та/або збагачення корисних

копалин (крім кам'яного та бурого вугілля, сирової нафти та природного газу), переробна промисловість (крім діяльності з виробництва та обігу тютюнових виробів, спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв).

Оновлення механізмів підтримки інвестицій є одним із ключових кроків для посилення економічного розвитку України. Завдяки закону про «інвестиційних нянь», цей процес став більш доступним оскільки поріг мінімальних інвестицій був знижений з 20 до 12 мільйонів євро, а кількість необхідних робочих місць скорочено з 80 до 10. Такі кроки відкривають ширші можливості для залучення середнього бізнесу до державних стимулів.

Також присутня адаптація до умов воєнного часу, інвесторам дозволили розпочинати реалізацію проектів до підписання договорів із державою. Обсяг попередніх інвестицій, які можуть бути зараховані, обмежено 30 відсотків від загальної вартості проекту, що дозволяє зберегти баланс між забезпеченням прозорості процесу та сприянням оперативному запуску важливих ініціатив.

Все вище згадане створює основу для економічного зростання, підтримуючи інтеграцію України у глобальний ринок та забезпечуючи умови для стабільного інвестиційного середовища.

Отже закон надає унікальну можливість для залучення великих інвесторів через запровадження пільг і гарантій, таких як незмінність законодавства протягом 15 років, компенсація збитків, завданих державними органами, і державна підтримка у формі покриття до 30% обсягу значних інвестицій. Завдяки цим механізмам інвестори отримують впевненість у стабільності умов для реалізації своїх проектів та можливість зменшення фінансових ризиків, пов'язаних із початковими вкладеннями.

Зниження порогу мінімальних інвестицій із 20 млн євро до 12 млн євро та скорочення кількості необхідних робочих місць із 80 до 10 розширюють доступ до державної підтримки для середнього бізнесу, роблячи механізм більш гнучким та доступним. Це дозволяє підприємцям, які працюють у перспективних галузях, зокрема у транспорті, логістиці, науково-технічній

діяльності, переробній промисловості та енергетиці, активно залучатися до реалізації інвестиційних проєктів.

Однак, незважаючи на позитивні аспекти, успішність реалізації закону залежить від прозорості процедур адміністрування, своєчасності державної підтримки та захищеності інвесторів від потенційних ризиків, таких як корупція, бюрократія чи нестабільність правового середовища. Важливо, щоб відбір проєктів відбувався на конкурсній основі з чіткими критеріями та відкритими механізмами оцінювання. Це сприятиме довірі з боку як національних, так і іноземних інвесторів.

Для подальшого розвитку варто вдосконалити механізми контролю за виконанням інвестиційних договорів, створити електронні платформи для відстеження процесу надання пільг і компенсацій, а також забезпечити стабільність законодавства. Крім того, ефективна комунікація між державою та інвесторами через призначення відповідальних осіб ("інвестиційних нянь") може значно підвищити ефективність закону, зменшити адміністративні бар'єри та пришвидшити реалізацію проєктів.

Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%» що зусереджена на інструментом підтримки малого та середнього бізнесу в Україні, особливо в умовах сучасних економічних викликів. Її впровадження забезпечило доступ підприємців до фінансування на вигідних умовах, що сприяло реалізації інвестиційних проєктів, модернізації виробничих потужностей і підвищенню ефективності бізнес-процесів⁴³.

Станом на поточний рік українські підприємці отримали понад 69 млрд. грн. кредитів за пільговими умовами. Значна частина цих коштів спрямована на інвестиційні потреби, включно з модернізацією виробничих потужностей, закупівлею обладнання та запуском нових виробництв зображено на рис. 2.2)⁴⁴.

⁴³ Міністерство фінансів України. Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk/dostupni-krediti>.

⁴⁴ Міністерство фінансів України. Інформація про результати реалізації програми «Доступні кредити 5-7-9%» станом на 2024 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk/dostupni-krediti>.

Інвестиційні кредити в рамках цієї програми відіграють важливу роль у стимулюванні економічної активності, оскільки дозволяють бізнесу адаптуватися до **сучасних** викликів і сприяти відновленню економіки країни.

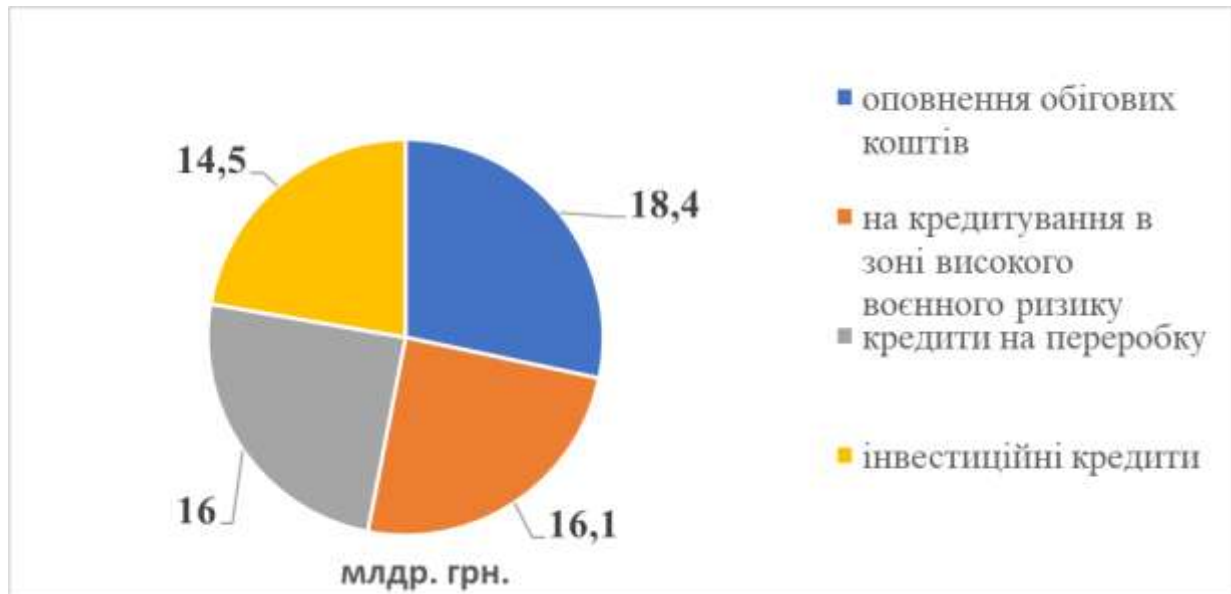

Рис. 2.2 – Розподіл суми наданих кредитів у рамках програми 5-7-9 за напрямками станом на III квартал 2024.

Основна перевага програми полягає у можливості отримання кредитів за ставкою від 5% до 9% річних, залежно від розміру бізнесу та мети кредитування. Цей механізм забезпечує підприємцям не лише доступ до дешевих фінансових ресурсів, але й сприяє залученню інвестицій у стратегічно важливі сектори економіки. Зокрема, програма активно використовується для фінансування інноваційних і технологічних проєктів, розвитку агросектору, відновлення інфраструктури та інших сфер, які потребують значних капіталовкладень.

Інвестиційні кредити за цією програмою також передбачають прозорий механізм відбору проєктів, що підвищує довіру до державної підтримки. Доступні кредити «5-7-9%» є не лише фінансовим інструментом підтримки бізнесу, але й ефективним засобом залучення інвестицій, що сприяє економічному зростанню, підвищенню зайнятості та відновленню ключових галузей економіки.

Успішне спрямування значної частини коштів на модернізацію виробничих потужностей та запуск нових підприємств свідчить про дієвість механізму. Однак, аналіз свідчить, що домінування окремих галузей, таких як агросектор, в отриманих коштах може обмежувати вплив програми на диверсифікацію економіки. Необхідно стимулювати залучення бізнесів із високотехнологічних і наукоємних галузей, які мають потенціал для значного економічного ефекту.

Хоча програма забезпечує підтримку бізнесу у багатьох областях, значна частина кредитів концентрується у регіонах із розвинутою економікою, що збільшує розрив між менш розвинутими та економічно активними регіонами. Потрібно вдосконалити механізм доступу до програми для підприємців із віддалених чи деокупованих територій, щоб сприяти їх відновленню та розвитку, а також зміцненню локальних економік.

Урядова ініціатива «ЄРобота» спрямована на підтримку малого й середнього бізнесу через надання грантових коштів, що дозволяє підприємцям розпочинати або розширювати свою діяльність, що напряду сприяє покращенню інвестиційної привабливості⁴⁵.

За даними Міністерства економіки України, завдяки програмі «ЄРобота» вже надано понад 6,5 млрд грн у формі грантів. У результаті реалізації програми створено понад 8 тисяч нових робочих місць, що є вагомим внеском у підвищення зайнятості населення.⁴⁶

Особливістю програми є її спрямованість на стимулювання інвестицій у розвиток локальних виробництв і підтримку інновацій. Наприклад, підприємства переробної галузі отримують можливість оновлювати свої виробничі потужності, впроваджувати сучасні технології та виходити на нові ринки. У рамках створення садів і теплиць держава також забезпечує додаткові

⁴⁵ Кабінет Міністрів України. Постанова «Деякі питання надання грантів бізнесу» від 21 червня 2022 року № 738 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-п>.

⁴⁶ Міністерство економіки України. Результати реалізації програми «ЄРобота» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://me.gov.ua/News/Detail/00a0f960-ce05-4273-a7b4-ba69ed10f235?lang=uk-UA&title=Robota-11-MlrdGrnInvestuvalaDerzhavaVRozvitokMalogoYSerednogoBiznesuCherezGranti&utm_source=chatgpt.com

стимули для розвитку аграрного сектору, залучаючи до нього інвестиції та створюючи додану вартість у виробничому ланцюзі.

Важливим елементом програми є забезпечення прозорості та доступності механізму надання грантів. Кожен заявник проходить конкурсний відбір, що гарантує цільове використання коштів і максимальну ефективність програми.

«Робота» є ще одним прикладом одного з інструментів державної підтримки інвестиційної активності. Вона сприяє не лише розвитку бізнесу, але й формує довгострокові передумови для стабільного економічного зростання, розширення експортного потенціалу країни та підвищення рівня життя населення.

Одним із напрямів, що сприяють розвитку інвестиційної діяльності, є використання грантових коштів від міжнародних донорів, які сприяють реалізації масштабних проєктів у різних секторах економіки. Сьогодні Україні активно співпрацює з низкою міжнародних донорів, серед яких USAID (Агентство США з міжнародного розвитку), ПРООН (Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй), CFLI (Канадський фонд підтримки місцевих ініціатив) NEFCO, а також інші організації, що надають фінансову допомогу для підтримки інновацій, розвитку бізнесу та відновлення інфраструктури.

Наприклад, програма USAID спрямована на підвищення економічної стабільності України, підтримку малого та середнього бізнесу, сприяння розвитку сільських територій, впровадження інноваційних технологій і створення робочих місць. Завдяки цій ініціативі реалізуються проєкти, які стимулюють залучення інвестицій та забезпечують зростання локальної економіки⁴⁷.

Програма ПРООН підтримує стійкий розвиток громад, допомагає відновлювати інфраструктуру, зруйновану внаслідок військових дій, а також сприяє впровадженню енергозберігаючих технологій і зміцненню економічного потенціалу на місцевому рівні⁴⁸.

⁴⁷ USAID. Агентство США з міжнародного розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.usaid.gov/ukraine>.

⁴⁸ ПРООН. Програма розвитку ООН в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ua.undp.org>.

CFLI зосереджується на підтримці малих і середніх підприємств, зокрема, через фінансування інноваційних проєктів, розвиток аграрного сектора, переробної промисловості та інших ключових галузей економіки⁴⁹.

Програма «Говерла» - зосереджена над розбудовою спроможності місцевих громад, сприяючи залученню інвестицій у регіони, створенню умов для розвитку малого бізнесу та поліпшенню інфраструктури⁵⁰.

Діяльність NEFCO спрямована на фінансування екологічних проєктів, що сприяють зменшенню викидів парникових газів, підвищенню енергоефективності та використанню відновлюваних джерел енергії⁵¹.

Не менш важливим є реалізація проєктів міжнародної технічної допомоги у підтримці соціально-економічного розвитку України, адже забезпечує реалізацію важливих проєктів у таких галузях, як інфраструктура, енергетика, охорона здоров'я, екологія та освіта. Участь у цій програмі дозволяє Україні співпрацювати з міжнародними організаціями та фінансовими установами, що сприяє залученню технічної експертизи та фінансових ресурсів.

Приєднання України до програми INTERREG Europe у 2024 році стало важливим кроком до інтеграції в європейський простір. Ця ініціатива спрямована на посилення міжрегіональної співпраці та впровадження інноваційних рішень у сфері регіонального розвитку, екології та інфраструктури. Участь у програмі відкриває нові можливості для українських громад, зокрема, обмін досвідом із країнами ЄС. Завдяки цій співпраці створюються передумови для залучення інвестицій, розвитку інфраструктури та підвищення конкурентоспроможності українських регіонів.⁵²

⁴⁹ CFLI. Фонд канадських ініціатив на місцевому рівні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.international.gc.ca/world-monde/international_relations-relations_internationales/canada-ukraine/cfli-fcil.aspx?lang=eng.

⁵⁰ Програма «Говерла» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hoverla.org.ua>.

⁵¹ NEFCO. Північна екологічна фінансова корпорація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nefco.int>

⁵² INTERREG Europe. Офіційний сайт програми [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.interregeurope.eu>.

Такі програми стають важливим інструментом зміцнення економіки, інтеграції до європейського співтовариства та підвищення добробуту населення.

Отже державна інвестиційна політика України спрямована на підтримку та стимулювання інвестиційних ініціатив і проєктів.. Завдяки залученню грантових коштів та технічної допомоги, створюються умови для відновлення інфраструктури, розвитку інноваційних технологій і підтримки малого та середнього бізнесу. Ці програми забезпечують суттєву підтримку регіонального розвитку, сприяють підвищенню зайнятості та інтеграції України у глобальну економіку.

Загалом, міжнародна допомога та участь України у грантових програмах забезпечують необхідну фінансову і технічну підтримку для реалізації стратегічних ініціатив. Ці заходи допомагають Україні адаптуватися до сучасних викликів, прискорюють економічне зростання та сприяють побудові стабільного інвестиційного середовища, яке відповідає європейським стандартам.

Стимулювання інвестицій також передбачає заходи, що спрямовані на підвищення інвестиційної привабливості, зокрема, запровадження податкових пільг, підтримку інноваційних проєктів, створення індустріальних парків та залучення іноземних інвесторів.

Важливим аспектом є також інтеграція міжнародних стандартів, що дозволяє підвищити довіру іноземних інвесторів і підвищити конкурентоспроможність національної економіки

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

3.1 Зарубіжний досвід економічно розвинених країн щодо формування та реалізації ними державної інвестиційної політики

Задля покращення інвестиційної політики України слід розглянути механізми реалізації інвестиційної політики економічно розвинених країн. Сучасні інвестиційні політики орієнтовані на нові стратегії розвитку.

Зарубіжний досвід формування та реалізації державної інвестиційної політики є прикладом для України, яка прагне вдосконалити свою економічну стратегію. Економічно розвинені країни створили ефективні моделі залучення інвестицій, регулювання капіталовкладень та забезпечення сталого економічного зростання. Вивчення цих практик дозволяє не лише запозичити успішні інструменти, але й адаптувати їх до національних умов, враховуючи специфіку економічної, політичної та соціальної ситуації в Україні.

Одним із ключових викликів для України є створення сприятливого інвестиційного клімату, здатного залучати як внутрішній, так і зовнішній капітал. Аналіз практик інших країн сприяє розумінню того, які механізми працюють найбільш ефективно, які фактори варто враховувати при залученні іноземних інвесторів, а також як розвивати конкурентоспроможність на глобальному ринку.

Вивчення досвіду зарубіжних країн, є доцільним з огляду на їхній економічний потенціал і здатність адаптувати політику до викликів сучасності. Кожна з цих країн має унікальні підходи до залучення інвестицій і підтримки економічного розвитку.

Існує необхідність запровадження і нових стимулів для інвесторів та бізнесу в цілому, у світовій практиці успішно застосовуються різноманітні

механізми стимулювання інвесторів, які можуть бути адаптовані до українських реалій

До прикладу Польща, як одна з країн Центральної Європи, що після вступу до Європейського Союзу зазнала суттєвих змін у своїй економічній і політичній системах.

Оскільки процеси інтеграції з Європейським Союзом стали каталізатором для адаптації національної політики до вимог спільного європейського ринку, особливо в контексті розвитку інвестиційної політики. Врахування вимог інтеграційних процесів забезпечило Польщі доступ до європейських структурних фондів, стимулювало модернізацію інфраструктури, а також підтримало малий і середній бізнес, який відіграє ключову роль у національній економіці.

Одним із успішних проєктів цифровізації у Польщі стала платформа e-PUAP (Електронна платформа для надання послуг адміністрації). Завдяки цьому інструменту понад 80% адміністративних послуг для бізнесу стало доступним в онлайн-режимі, що скоротило час обробки заявок із середніх 10 робочих днів до 3⁵³. Ця ініціатива дозволила зекономити державі приблизно 500 млн євро на рік за рахунок оптимізації бюрократичних процедур⁵⁴.

Яскравим прикладом є створення у Польщі спеціальних економічних зон (надалі – СЕЗ) для підтримки економічного розвитку окремих регіонів через залучення інвестицій, створення нових робочих місць і впровадження сучасних технологій.

У період 2004–2022 років завдяки СЕЗ було залучено понад 40 млрд євро інвестицій, створено понад 300 тисяч нових робочих місць, а рівень безробіття в регіонах з економічними зонами знизився на 15%⁵⁵.

⁵³ World Bank. Poland's Administrative Reform and Digitalization Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://documents1.worldbank.org/curated/pt/533131543295370206/pdf/Poland-Structural-Policies-for-Competitiveness-Innovation-Policy-Position-Paper.pdf>

⁵⁴ Polish Agency for Digital Affairs. Annual Report on Digitalization in Poland [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://en.parp.gov.pl>

⁵⁵ Polish Investment and Trade Agency. Special Economic Zones: Investment Data 2004–2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.paih.gov.pl/en/why_poland/investment_incentives/polish_investment_zone

У зоні Катовіце реалізовано понад 200 проєктів, серед яких будівництво промислових парків і науково-дослідницьких центрів, що дозволило збільшити ВВП регіону на 25%⁵⁶.

Спеціальні економічні зони відіграють важливу роль у модернізації економіки завдяки їх здатності стимулювати інвестиції, розвивати інноваційні сектори та підвищувати конкурентоспроможність регіонів. В їх межах часто реалізуються масштабні інфраструктурні проєкти, які включають будівництво доріг, транспортних вузлів, енергетичних об'єктів, а також створення промислових і технологічних парків.⁵⁷

Що у свою чергу забезпечує:

- підприємства, розташовані в межах зон, отримують доступ до сучасної транспортної мережі, що полегшує постачання сировини та збут готової продукції;
- забезпечення підприємств стабільними енергетичними ресурсами стимулює їхню діяльність;
- у спеціальних економічних зонах створюються науково-дослідницькі центри та інкубатори, які сприяють розвитку технологій і впровадженню інновацій у виробництво.

Наприклад, у зоні Катовіце було побудовано сучасний транспортний вузол, що скоротив витрати логістичних компаній на 20% (Statista, 2022). Це забезпечило більш ефективне транспортування сировини та готової продукції.

Крім того у зоні Катовіце реалізовано понад 200 проєктів, серед яких будівництво промислових парків і науково-дослідницьких центрів, що дозволило збільшити ВВП регіону на 25%.

⁵⁶ Polish Agency for Enterprise Development. Innovations in Agriculture: Krakow Zone Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://invest-in-poland.eu/special-economic-zones-in-poland>

⁵⁷ Косач І. М. Роль спеціальних економічних зон у стимулюванні регіонального розвитку: досвід Польщі // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Економіка та менеджмент. – 2016. – № 844. – С. 42–48 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/2742/visnyk2016-42-48.pdf>.

У 2021 році на базі зони Краковія відкрито центр інновацій для агропромисловості, який впроваджує новітні технології у сільське господарство, що дозволило збільшити врожайність на 10% у регіоні⁵⁸.

Ще одним із завдань спеціальних економічних зон є стимулювання економічної активності у відсталих регіонах, де рівень безробіття є критично високим. Розташування зон у таких регіонах має значний соціально-економічний вплив. Компанії, що працюють у межах зон, зобов'язані забезпечувати мінімальну кількість робочих місць, що сприяє працевлаштуванню місцевого населення.

Відкриття великих підприємств стимулює розвиток малого й середнього бізнесу, який забезпечує виробництво комплектуючих і обслуговування основних виробничих процесів.

СЕЗ орієнтовані на підтримку експорту шляхом створення конкурентоспроможних умов для виробництва продукції, яка відповідає міжнародним стандартам.

Експортери, які працюють у межах зон, отримують доступ до спрощених процедур митного оформлення, звільнення від митних зборів на імпорту обладнання та сировини.

Завдяки державним стимулам і співпраці з міжнародними партнерами підприємства можуть оновлювати своє обладнання, впроваджувати автоматизацію й цифрові технології.

Учасники СЕЗ отримують підтримку для виходу на зовнішні ринки через експортні програми та міжнародні торгові угоди.

Запровадження польських СЕЗ стало важливим інструментом боротьби з економічною депресією у відсталих регіонах. Наприклад, у Підкарпатському воєводстві завдяки інвестиціям у СЕЗ рівень безробіття скоротився з 18% у 2004 році до 8% у 2020 році. Це досягнуто завдяки відкриттю 25 нових підприємств та підтримці понад 50 малих і середніх бізнесів. У 2022 році близько 70% підприємств, розташованих у межах СЕЗ, відзначили зростання

⁵⁸ Polish Statistical Office. Employment and Productivity Growth in Special Economic Zones [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://eu-cap-network.ec.europa.eu/countries/poland_en

продуктивності завдяки модернізації виробничих потужностей і залученню кваліфікованої робочої сили⁵⁹.

У той же час в Україні також діяли спеціальні економічні зони, зокрема відповідно до Закону України "Про спеціальні (вільні) економічні зони" від 1996 року⁶⁰. Проте їх ефективність була обмеженою. Однією з головних причин неефективності стало слабе управління та недостатній контроль за виконанням положень закону. Крім того, пільгові умови, що надавалися інвесторам, часто використовувалися для мінімізації податкового навантаження без реального внеску в економіку регіонів.

Наприклад, багато підприємств реєструвалися в межах зон лише для отримання податкових пільг, а фактично продовжували працювати за межами цих зон, що призводило до втрат державного бюджету. Відсутність належної інфраструктури та прозорих механізмів залучення інвесторів також стали перешкодою для реалізації потенціалу СЕЗ в Україні.

Задля ефективного впровадження спеціальних економічних зон в Україні необхідно:

- новий закон має враховувати досвід Польщі, встановлювати чіткі критерії для інвесторів і механізми контролю за їх діяльністю.
- СЕЗ повинні бути забезпечені сучасними транспортними вузлами, енергетичними ресурсами та інноваційними центрами, щоб стати привабливими для іноземних і національних інвесторів;
- використання платформ на кшталт польської e-PUAP може значно скоротити адміністративні бар'єри та оптимізувати процеси взаємодії бізнесу з органами державної влади, реалізувати це можна через «ДІЯ»;

⁵⁹ Кіндзерський Ю. В. Стимулювання виробництва та міжрегіонального вирівнювання через спеціальні економічні зони: досвід Польщі в контексті євроінтеграційного курсу України // Економіка України. – 2017. – №8. – С. 68–82. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://www.researchgate.net/publication/322918303_Stimulation_of_Production_and_Interregional_Leveling_Through_Special_Economic_Zones_The_Experience_of_Poland_In_The_Context_Of_The_Euro-Integration_Course_Of_Ukraine_in_Ukrainian

⁶⁰ Закон України Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон (вратив чинність на підставі Закону N 2389-IX (2389-20) від 09.07.2022) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2673-12#Text>

- податкові пільги повинні бути спрямовані на підтримку компаній, які створюють нові робочі місця, розвивають інфраструктуру або інвестують у новітні технології;
- співпраця з міжнародними фінансовими організаціями та країнами-партнерами сприятиме отриманню інвестицій та обміну досвідом;
- створення незалежного органу для контролю за діяльністю СЕЗ, до прикладу ці повноваження можна покласти на «UkraineInvest», це дозволить уникнути зловживань і підвищити довіру інвесторів.

Розглянемо інвестиційну політику Сполучених Штатів Америки як провідної країни у сфері інвестицій, яка характеризується високим рівнем прозорості, спрямованістю на залучення іноземного капіталу та забезпечення національної безпеки. Вона має комплексний підхід, який охоплює як підтримку внутрішніх інвесторів, так і активне сприяння зовнішнім інвестиціям.

Сполучені Штати Америки використовують різноманітні механізми та угоди для реалізації своєї інвестиційної політики. Одним із ключових інструментів є USMCA (Угода між США, Мексикою та Канадою), яка набула чинності у 2020 році, замінивши попередню NAFTA (Північноамериканська зона вільної торгівлі)⁶¹.

Ця угода має значний вплив на залучення інвестицій у регіон Північної Америки. Зокрема, вона спрямована на збільшення локалізації виробництва, посилення захисту інтелектуальної власності та створення умов для розвитку інноваційних технологій.

Окрім того, USMCA містить положення, які сприяють захисту прав інвесторів. Завдяки механізмам вирішення суперечок між державою та інвесторами підвищується впевненість у безпеці капіталовкладень, чого на жаль немає в українському законодавстві за винятком Закону України «про інвнстиційних нянь»

⁶¹ U.S. Trade Representative. United States-Mexico-Canada Agreement (USMCA) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ustr.gov/usmca>

Особливу увагу приділено екологічним нормам, які сприяють розвитку «зелених» інвестицій, зокрема у сфері відновлюваної енергетики та збереження природних ресурсів.

Ще одним важливим елементом інвестиційної політики США є укладення двосторонніх та багатосторонніх угод про вільну торгівлю (FTA). Такі угоди, як FTA з Південною Кореєю, Сінгапуром та іншими країнами, усувають торговельні бар'єри, сприяючи залученню іноземного капіталу⁶².

Ці угоди передбачають полегшення доступу іноземних інвесторів до ринку США та створення сприятливих умов для американських компаній за кордоном. Наприклад, FTA включають положення щодо захисту інтелектуальної власності, що заохочує інвестиції у високотехнологічні галузі, такі як фармацевтика, інформаційні технології та електроніка.

Особливий акцент у політиці США робиться на забезпеченні національної безпеки при залученні іноземного капіталу. Для цього існують механізми оцінки іноземних інвестицій, зокрема через Комітет з іноземних інвестицій у США (CFIUS)⁶³.

Урядовий орган який аналізує потенційні ризики для національної безпеки у разі здійснення іноземних капіталовкладень у стратегічно важливі сектори, такі як енергетика, оборонна промисловість та високі технології.

Досвід США демонструє, як комбінація угод про вільну торгівлю, внутрішньої регуляторної бази та міжнародних ініціатив може створити ефективну інвестиційну політику, орієнтовану на сталий розвиток, інновації та економічну безпеку.

Результативність інвестиційної політики США підтверджується здатністю залучати найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) серед країн світу. Водночас ключовою перевагою є гармонійне поєднання економічної відкритості та жорсткого регулювання у стратегічних секторах.

⁶² Кучеренко, А. В. "ПРИЧИНИ СТВОРЕННЯ ПІВНІЧНОАМЕРИКАНСЬКОЇ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ (НАФТА)." *Дебют: Збірник тез доповідей студентів історичного факультету, студентського самоврядування МДУ за результатами участі у Декаді студентської науки-2016/За заг. ред. д. політ. н., проф. КВ Балабанова, д. е. н., проф. ОВ Булатової.*—Маріуполь, 2016.—144 с.: 115.

⁶³ U.S. Department of the Treasury, Office of Public Affairs. Fact Sheet: Interim Regulations for FIRRMA Pilot Program. <https://home.treasury.gov/system/files/206/Fact-Sheet-FIRRMA-Pilot-Program.pdf>

Україні доцільно запровадити аналогічні механізми оцінки ризиків для національної безпеки, зокрема у сфері критичної інфраструктури та енергетики.

Підтримка «зелених» інвестицій, інтегрованих у USMCA, може бути адаптована через створення стимулів для розвитку відновлюваної енергетики. Наприклад, спрощення процедур митного оформлення обладнання для сонячної та вітрової енергетики стане важливим кроком для інтеграції в глобальні екологічні тренди.

Отже в Україні для покращення інвестиційного потенціалу, можна запровадити наступні кроки:

- створити урядовий орган, аналогічний до Комітету з іноземних інвестицій у США (CFIUS), який аналізуватиме ризики іноземних інвестицій у стратегічно важливі сектори, такі як енергетика, оборонна промисловість та високі технології;
- укласти двосторонні угоди про вільну торгівлю з ключовими торговельними партнерами України, спрямовані на зменшення бар'єрів для іноземного капіталу;
- включити положення про захист інтелектуальної власності в усі інвестиційні угоди для стимулювання інновацій;
- ввести податкові пільги для підприємств, що займаються виробництвом відновлюваної енергетики, таких як сонячна та вітрова;
- гарантувати правовий захист інтелектуальної власності інвесторів, що стимулюватиме розвиток інноваційних секторів.
- запровадити норми, які стимулюють розвиток «зелених» технологій у промисловості, включаючи будівництво енергоефективних підприємств та використання альтернативної енергетики;
- розробити електронні інструменти для відстеження інвестиційних проектів та взаємодії бізнесу з урядом.

3.2 Напрями вдосконалення державної інвестиційної політики України

Одним із ключових напрямів вдосконалення державної інвестиційної політики є забезпечення стабільності та передбачуваності нормативно-правового забезпечення. Аналіз практик успішних країн, таких як Польща та Німеччина, підтверджує, що створення передбачуваного середовища є основою для залучення інвестицій. Наприклад, у Польщі стабільність податкового законодавства для учасників спеціальних економічних зон забезпечується за допомогою довгострокових угод, які гарантують незмінність умов протягом 10–15 років. Для України важливо запровадити подібні інструменти, адаптувавши їх до національних особливостей.

Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями» є кроком у цьому напрямі, однак його реалізація потребує доповнень, які б конкретизували умови для інвесторів. Зокрема, доцільно передбачити механізми, що гарантують незмінність ключових ставок оподаткування для компаній, які реалізують інвестиційні проєкти в пріоритетних галузях економіки, наприклад у відновлюваній енергетиці чи переробній промисловості. Ці норми мають бути закріплені у відповідних підзаконних актах, щоб зменшити правову невизначеність і підвищити довіру до державної політики.

Регулярні зміни в нормативно-правовій базі створюють адміністративні та фінансові бар'єри для бізнесу, знижуючи ефективність інвестиційних проєктів. На основі аналізу інших країн, таких як США, можна зробити висновок про важливість запровадження процедурного обмеження частоти змін у податковому та інвестиційному законодавстві. Наприклад, механізми, які передбачають обов'язкове проведення оцінки впливу змін на інвестиційний клімат, можуть забезпечити більшу прозорість і стабільність. Це зменшить ризики для інвесторів та дозволить їм довгостроково планувати свої проєкти.

Окрему увагу слід приділити розробці спеціалізованих нормативно-правових актів, які гарантуватимуть захист прав інвесторів. Наприклад, у

Німеччині функціонують арбітражні центри, які діють на основі міжнародних стандартів і забезпечують оперативне вирішення інвестиційних спорів. Запровадження подібних центрів в Україні дозволить знизити правові ризики для іноземних компаній, підвищивши їхню зацікавленість у реалізації проєктів.

Покращення інвестиційного клімату також потребує цифровізації процедур взаємодії бізнесу з державою. Успішний приклад польської платформи e-PUAP, яка дозволяє бізнесу отримувати дозволи в онлайн-режимі, може бути адаптований до умов України. Зокрема, розвиток платформи «Дія» із розширенням її функціоналу для інвесторів, таких як реєстрація бізнесу чи отримання дозволів на будівництво, сприятиме скороченню часу і витрат на адміністративні процедури.

Важливим компонентом є спрощення митних процедур для компаній, які імпортують обладнання для інвестиційних проєктів. Наприклад, запровадження єдиного вікна для розмитнення, що активно застосовується в Нідерландах, дозволяє суттєво зменшити час на проходження митних формальностей. Для України це стане кроком до створення конкурентних умов для залучення іноземного бізнесу.

Крім того, покращення інвестиційного клімату залежить від рівня кваліфікації працівників. Залучення інвесторів можливе лише за умов наявності кваліфікованої робочої сили. Для цього важливо розробити програми державно-приватного партнерства, спрямовані на перепідготовку кадрів відповідно до потреб інвесторів. Наприклад, у США такі програми реалізуються у співпраці з університетами та технічними школами, що дозволяє швидко адаптувати систему освіти до економічних викликів.

Таким чином, вдосконалення державної інвестиційної політики потребує цілісного підходу, який включає стабільність нормативно-правового забезпечення, цифровізацію процесів і розвиток людського капіталу. Лише комплексна реалізація цих заходів дозволить Україні створити сприятливе середовище для залучення стратегічних інвестицій.

Необхідним є усунення частих змін у податковому та інвестиційному законодавстві. Регулярні зміни в нормативно-правовій базі створюють додаткові адміністративні та фінансові бар'єри для бізнесу, підвищуючи ризики та ускладнюючи реалізацію інвестиційних проєктів. Запровадження більш жорстких вимог до змін у законодавстві дозволить забезпечити більшу прозорість та стабільність для бізнесу.

Окрему увагу слід приділити розробці спеціалізованих нормативно-правових актів для захисту прав інвесторів. Це може включати створення механізмів вирішення інвестиційних спорів із забезпеченням прозорості процедур. Наприклад, створення незалежних арбітражних центрів, які будуть діяти у межах міжнародних стандартів, дозволить підвищити довіру інвесторів до національної правової системи.

Важливим напрямом вдосконалення державної інвестиційної політики є підвищення прозорості та спрощення процедур взаємодії між державою і бізнесом. Надмірна регуляція та складні процедури отримання дозволів і ліцензій створюють значні перешкоди для інвесторів та уповільнюють економічний розвиток.

Продовження розвитку таких ініціатив дозволить знизити рівень корупції та підвищити ефективність роботи державного апарату. Наприклад, впровадження електронних платформ для отримання будівельних дозволів чи реєстрації бізнесу може значно покращити інвестиційний клімат в Україні⁶⁴.

Скорочення бюрократичних бар'єрів включає і спрощення митних процедур, особливо для компаній, які імпортують обладнання для реалізації інвестиційних проєктів. Прискорення процесів розмитнення і зниження адміністративного тиску дозволить створити більш конкурентне середовище для іноземного бізнесу.

⁶⁴ Кравченко, О. В. Цифровізація та її вплив на економіку України: переваги, виклики, перспективи // Бізнес-навігатор. – 2019. – № 2. – С. 34–38. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bses.in.ua/journals/2019/47_2_2019/34.pdf

Інвестори оцінюють не лише економічний потенціал країни, але й рівень кваліфікації працівників, доступність освітніх послуг та якість підготовки кадрів.

Не менш важливим є підтримка людського капіталу є модернізація системи освіти, особливо професійно-технічної, що дозволить готувати кваліфіковані кадри відповідно до потреб ринку. Важливо розробити програми співпраці між освітніми установами та бізнесом, які забезпечать практичну підготовку студентів і сприятимуть створенню нових робочих місць у ключових галузях економіки⁶⁵.

Значну увагу слід приділяти підтримці програм перепідготовки та підвищення кваліфікації дорослих працівників. В умовах швидких змін на ринку праці необхідно забезпечити доступ до сучасних знань і навичок, що відповідають вимогам інноваційних галузей. Наприклад, програми у сфері ІТ, інженерії та відновлюваної енергетики можуть стимулювати зростання зайнятості в перспективних секторах.

До того, необхідно підтримувати розвиток регіональних програм працевлаштування та залучення кадрів до віддалених областей. Надання пільг або субсидій для роботодавців, які створюють нові робочі місця в менш розвинених регіонах, може сприяти вирівнюванню соціально-економічних диспропорцій⁶⁶.

Розбудова сучасної транспортної, енергетичної та цифрової інфраструктури є важливим чинником підвищення інвестиційної привабливості України. Недостатній рівень розвитку інфраструктури значно обмежує можливості для бізнесу, знижує ефективність логістичних процесів та ускладнює реалізацію інвестиційних проєктів.

Інтеграція України до європейської транспортної мережі сприятиме поліпшенню логістичних можливостей і зменшенню витрат для бізнесу.

⁶⁵ Центр економічної стратегії. Як стимулювати до співпраці бізнесу та університети? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ces.org.ua/how-to-facilitate-university-business-collaboration-in-ukraine/>.

⁶⁶ Полтавець, І. А. "Системи державної підтримки малого та середнього бізнесу розвинених країн." (2021).

Важливим є забезпечення якісного сполучення між регіонами, що дозволить залучати інвестиції до менш розвинених областей країни⁶⁷.

Забезпечення прозорості управлінських процесів та ефективної боротьби з корупцією.

Корупція значно знижує довіру іноземних інвесторів, збільшує витрати на ведення бізнесу та створює несприятливе середовище для економічного розвитку.

Додатково, потрібно розробити механізми моніторингу ефективності роботи державних установ і впроваджувати незалежні аудити для виявлення недоліків у їх діяльності.

Судова реформа також відіграє ключову роль у боротьбі з корупцією. Ефективне функціонування судової системи та забезпечення незалежності суддів є важливими умовами для захисту прав інвесторів. Вирішення інвестиційних спорів повинно бути швидким, прозорим і справедливим, що сприятиме зростанню довіри бізнесу до держави.

Крім того, необхідно розвивати антикорупційні інституції, такі як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) та Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП). Посилення їх повноважень і незалежності сприятиме зниженню рівня корупції в країні.

Для підвищення ефективності індустріальних парків доцільно створювати спеціалізовані парки, орієнтовані на конкретні галузі економіки, наприклад, агропромисловість, відновлювану енергетику або ІТ-технології. Це дозволить залучати інвесторів, зацікавлених у певних секторах, та забезпечити оптимальне використання інфраструктури парків.

Існує необхідність розширити перелік податкових та митних пільг для компаній, які працюють у межах індустріальних парків. Наприклад, надання додаткових компенсацій за підключення до інженерних мереж або часткове відшкодування витрат на модернізацію обладнання. Також важливо впровадити механізми довгострокових податкових гарантій для резидентів парків.

⁶⁷ Зайцева, Іраїда Юріївна. "Фінансово-правові аспекти процесу інтеграції України до Транс-Європейської транспортної мережі тем-Т." *Вісник економіки транспорту і промисловості* 46 (2014): 223-228.

Для України адаптація світового досвіду може включати запровадження наступних заходів:

- створення спеціальних економічних зон
- надання податкових пільг для компаній, які впроваджують екологічні технології.
- фінансова підтримка проєктів відновлюваної енергетики через гранти та низько відсоткові кредити
- розвиток державно-приватного партнерства

Це лише невеликий перелік напрямків та заходів, необхідні для вдосконалення, які Україна має реалізувати. Адже після завершення війни країна має значний потенціал для перетворення на привабливий напрямок для іноземних інвесторів, однак існуючі слабкі сторони можуть стати на заваді цьому процесу.

Таким чином, удосконалення державної інвестиційної політики є комплексним завданням, яке вимагає зусиль у багатьох напрямках, зокрема забезпечення стабільності законодавчого середовища, прозорості процедур, підтримки інновацій та модернізації інфраструктури. Важливими пріоритетами залишаються боротьба з корупцією, реформа судової системи та створення умов для залучення інвесторів через адаптацію успішних міжнародних практик. Україна має унікальну можливість використати післявоєнний період для трансформації своєї економіки, зробивши її конкурентоспроможною та привабливою для іноземних і внутрішніх інвесторів. Реалізація цих заходів сприятиме не лише залученню капіталу, але й забезпеченню довгострокового економічного зростання та підвищенню добробуту населення.

ВИСНОВКИ

У роботі було визначено основні підходи до аналізу інвестиційної політики, її сутність та роль у забезпеченні економічного розвитку країни. Проведено огляд ключових теоретичних аспектів, що формують основу інвестиційної політики, її понятійного апарату та основних класифікацій.

Інвестиційна політика виступає важливим інструментом державного регулювання економіки, що впливає на темпи розвитку країни, розподіл капіталу та створення умов для залучення інвестицій. У роботі було наголошено, що інвестиційна політика не лише сприяє розвитку пріоритетних галузей економіки, але й забезпечує стабільність економічного середовища.

Значну увагу приділено розгляду класифікації підходів до аналізу інвестиційної політики. Виділено основні підходи, зокрема інституційний, макроекономічний, стратегічний та екологічний. Вони дозволяють розглядати інвестиційну політику як багатогранну систему, що враховує як внутрішні, так і зовнішні фактори впливу.

Розкрито законодавчі та нормативні аспекти, що визначають рамки функціонування інвестиційної політики в Україні. Було зазначено, що стабільність правового середовища є важливим фактором для залучення іноземних та внутрішніх інвестицій. У роботі також розглянуто основні закони та регуляції, які регулюють інвестиційну діяльність, зокрема у контексті адаптації до міжнародних стандартів.

Надано системний огляд теоретичних основ інвестиційної політики, що створює базу для подальшого аналізу її стану та шляхів вдосконалення. Результати розділу доводять важливість чіткого законодавчого регулювання та врахування сучасних підходів до аналізу інвестиційної політики.

У роботі здійснено аналіз стану інвестиційного середовища України, динаміки основних показників, що відображають розвиток інвестиційної діяльності, та факторів, які впливають на інвестиційний клімат країни.

Було проведено детальний аналіз динаміки внутрішніх і зовнішніх інвестицій за період 2014–2023 років. Окремо розглянуто капітальні інвестиції в розрізі секторів економіки та регіонів України, що дозволило ідентифікувати основні тенденції та проблеми в розвитку інвестиційної діяльності.

Результати аналізу продемонстрували значне скорочення обсягів інвестицій у 2014–2015 роках через анексію Криму та військові дії на сході країни, а також подальше поступове зростання, яке було призупинено внаслідок повномасштабного вторгнення у 2022 році.

Окрему увагу приділено державним інвестиційним стимулам, зокрема ініціативам щодо індустриальних парків, Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями», програми "5-7-9%" та "єРобота", які спрямовані на підтримку малого та середнього бізнесу, розвиток індустриальних парків та створення сприятливих умов для залучення іноземних інвесторів. Було зазначено, що ці програми відіграють важливу роль у покращенні інвестиційного клімату.

Також проаналізовано державні та міжнародні ініціативи, спрямовані на залучення інвестицій у відновлення та розвиток інфраструктури, а також у сфери з високим економічним потенціалом.

Розглянуто основні напрями вдосконалення державної інвестиційної політики в умовах сучасних викликів, спричинених військовими діями та глобальними економічними змінами. Було запропоновано заходи, спрямовані на створення сприятливого інвестиційного клімату, підвищення конкурентоспроможності економіки та залучення довгострокових інвестицій.

Задля вдосконалення інвестиційної політики України розглянуто досвід Польщі та Сполучених Штатів Америки. Запропоновані заходи, такі як створення спеціальних економічних зон, впровадження механізмів захисту прав інвесторів і забезпечення стабільності інвестиційного законодавства, здатні підвищити привабливість країни для капіталовкладень. Спрощення процедур отримання дозволів, цифровізація адміністративних послуг та розвиток

інституційного середовища сприятимуть зниженню бар'єрів для бізнесу та забезпеченню прозорості.

Особливу увагу варто приділити підтримці інвестицій у галузях енергоефективності, відновлюваної енергетики та поводження з відходами, що відповідає світовим трендам сталого розвитку. Реалізація цих пропозицій сприятиме стимулюванню економічного зростання, підвищенню інвестиційної привабливості України та забезпеченню сталого розвитку економіки.

Одним із важливих напрямів удосконалення визначено спрощення процедур отримання дозволів і ліцензій, що дозволить значно скоротити час та ресурси, необхідні для започаткування бізнесу. Впровадження цифрових платформ для взаємодії з державними органами та надання адміністративних послуг стане важливим кроком до підвищення прозорості та ефективності державного управління.

Наведено напрями вдосконалення державної інвестиційної політики, які спрямовані на зменшення бар'єрів для інвесторів, стимулювання економічного розвитку та підвищення інвестиційної привабливості України. Запропоновані заходи можуть стати основою для реалізації практичних реформ, які сприятимуть відновленню та розвитку економіки країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інвестиційна політика. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.esu.com.ua/article-13324>.
2. Агентство фінансових новин. Індекс інфляції в Україні за 2015 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.afo.com.ua/uk/news/2-general-assessment/1024-the-index-of-inflation-inukraine-for-2015>.
3. Міністерство економіки України. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо інвестиційного клімату в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://surl.li/fkhsxi>
4. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18 вересня 1991 року № 1560-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991,. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
5. Торбич, Б. В. «НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ У МІЖНАРОДНОМУ КОНТЕКСТІ»: 201-208.
6. Кваснюк Б. Є. Інвестиційна політика та відтворення в Україні // Економіка України. – 1997. – № 9. – С. 56–64.
7. Кейнс Дж. М. Загальна теорія зайнятості, процента і грошей / Дж. М. Кейнс ; пер. з англ. – Київ : Вид-во "Основи", 1999. – 472 с. – ISBN 966-500-322-0.
8. Солоу Р. М. Внесок у теорію економічного зростання // The Quarterly Journal of Economics. – 1956. – Т. 70, № 1. – С. 65–94.
9. Портер М. Конкурентна перевага: Як досягати стабільно високих результатів / пер. з англ. – Київ: Наш Формат, 2020. – 424 с.
10. Іваненко О. В. Принципи формування державної інвестиційної політики в сучасному економічному середовищі [Електронний ресурс] – 2022. – №3 (51). – С 45–53. – Режим доступу: <https://journal.puet.edu.ua/files/journals/1/articles/16/public/16-39-1-PB.pdf>.

11. Іваненко О. В. Принципи формування державної інвестиційної політики в сучасному економічному середовищі [Електронний ресурс] – 2022. – № 3(51). – С. 45–53. – Режим доступу:

<https://journal.puet.edu.ua/files/journals/1/articles/16/public/16-39-1-PB.pdf>.

12. Чорна В. Г., Кожура Л. О., Омельченко А. В. «Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні» Серія: Право. – 2024. – № 16. – С. 264–268.

13. Конакова, К. М. (2019). КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ. Науковий вісник Полісся, (1(17), 110–117.

14. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18 вересня 1991 року № 1560-ХІІ.

15. Закон України "Про режим іноземного інвестування" від 19 березня 1996 року № 93/96-ВР.

16. OECD. International Investment Statistics Yearbook 2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.oecd.org/investment/statistics.htm>.

17. Investment Policy Framework: A Guide to Better Investment Climates [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.worldbank.org/en/topic/investmentclimate>.

18. UNCTAD. Investment Policy Framework for Sustainable Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://unctad.org/publication/investment-policy-framework-sustainable-development-2015-edition>.

19. Кравців В. С., Мельник М. І., Антонов В. Б. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та політика активізації [Електронний ресурс] : монографія / В. С. Кравців, М. І. Мельник, В. Б. Антонов. – Львів : ІРД НАН України, 2011. – 224 с.

20. Герзанич В. М. Шляхи вдосконалення нормативно-правового регулювання іноземного інвестування в Україні [Електронний ресурс] // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2015. – № 1. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=904>.

21. Крупка М. І., Кміть В. М., Паславська Р. Ю. Система адміністрування податків в Україні: стан, проблеми та перспективи // Науковий вісник НЛТУ України. – 2015. – № 25.10. – С. 232–238.
22. Олешко, А. А. "Концептуальні засади антикризового регулювання національної економіки." Економіка та держава 9 (2012): 4-7.
23. Гаращук О. В., Куценко В. І. Інноваційно-інвестиційні засади забезпечення сталого соціально-економічного розвитку // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2021. – Вип. 36. – С. 58–62.
24. Romer P. M. Endogenous Technological Change // Journal of Political Economy. – 1990. – Vol. 98, No. 5, Part 2. – P. 71–102. – DOI: 10.1086/261725.
25. Технопарки в Україні. Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/nauka/innovatsiy-na-diyalnist-ta-transfer-tekhnologiy/tekhnologichni-parki>.
26. Сергієнко Т. О. Big Data як інструмент аналізу та прогнозування інвестиційних ринків [Електронний ресурс] // Науковий вісник економічних досліджень. – 2023. – № 3. – С. 45–50.
27. Дубовик О. В. Блокчейн-технології та їхнє застосування у фінансовому секторі [Електронний ресурс] // Вісник економічних досліджень. – 2023. – № 5.
28. Смарт-контракт: що це та як він працює [Електронний ресурс] // Кондратьєв Legal. – Режим доступу: <https://kondratiev.legal/smart-kontrakt-shcho-tse-ta-iak-vin-pratsiue>.
29. Small Business Innovation Research (SBIR) Program [Електронний ресурс] // SBIR.gov. – Режим доступу: <https://www.sbir.gov/>
30. Черницька Т. В. Особливості функціонування технологічних парків у Китаї [Електронний ресурс] // Синологічні дослідження. – 2017. – № 1. – С. 45–50. – Режим доступу: <https://sinologist.com.ua/wp-content/uploads/2017/11/Chernytska.pdf>.
31. Index.minfin. Валовий внутрішній продукт України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>.

32. Складено на основі Index.minfin. Капітальні інвестиції в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/>.
33. Index.minfin. Розподіл капітальних інвестицій за регіонами України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/capital/regions/>.
34. Index.minfin. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/capital/>.
35. UkraineInvest [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukraineinvest.gov.ua>.
36. Закон України "Про індустриальні парки" від 21 червня 2012 року № 5018-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text>
37. Міністерство економіки України. Інформація про індустриальні парки в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/>.
38. Закон України "Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями" від 17 грудня 2020 року № 1116-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20>.
39. Закон України "Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями" від 17 грудня 2020 року № 1116-IX [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20>.
40. Міністерство фінансів України. Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk/dostupni-krediti>.
41. Міністерство фінансів України. Інформація про результати реалізації програми «Доступні кредити 5-7-9%» станом на 2024 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_pidpriemtsi_otrimali_100_970_pilgovikh_kreditiv_na_blizko_350_mlrd_grn_z_pochatku_derzhavnoi_programi_dostupni_krediti_5-7-9-4906.

42. Кабінет Міністрів України. Постанова «Деякі питання надання грантів бізнесу» від 21 червня 2022 року № 738 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-п>.

43. Міністерство економіки України. Результати реалізації програми «Робота» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://me.gov.ua/News/Detail/00a0f960-ce05-4273-a7b4-ba69ed10f235?lang=uk-UA&title=Robota-11-MlrdGrnInvestuvalaDerzhavaVRozvitokMalogoYSerednogoBiznesuCherezGranti&utm_source=chatgpt.com.

44. USAID. Агентство США з міжнародного розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.usaid.gov/ukraine>.

45. ПРООН. Програма розвитку ООН в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ua.undp.org>.

46. CFLI. Фонд канадських ініціатив на місцевому рівні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.international.gc.ca/world-monde/international_relations-relations_internationales/canada-ukraine/cfli-fcil.aspx?lang=eng.

47. Програма «Говерла» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://hoverla.org.ua>.

48. NEFCO. Північна екологічна фінансова корпорація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nefco.int>.

49. INTERREG Europe. Офіційний сайт програми [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.interregeurope.eu>.

50. World Bank. Poland's Administrative Reform and Digitalization Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://documents1.worldbank.org/curated/pt/533131543295370206/pdf/Poland-Structural-Policies-for-Competitiveness-Innovation-Policy-Position-Paper.pdf>

51. Polish Agency for Digital Affairs. Annual Report on Digitalization in Poland [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://en.parp.gov.pl>

52. Polish Investment and Trade Agency. Special Economic Zones: Investment Data 2004–2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.paih.gov.pl/en/why_poland/investment_incentives/polish_investment_zones

53. Polish Agency for Enterprise Development. Innovations in Agriculture: Krakow Zone Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://invest-in-poland.eu/special-economic-zones-in-poland>

54. Косач І. М. Роль спеціальних економічних зон у стимулюванні регіонального розвитку: досвід Польщі // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Економіка та менеджмент. – 2016. – № 844. – С. 42–48 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/2742/visnyk2016-42-48.pdf>.

55. Polish Statistical Office. Employment and Productivity Growth in Special Economic Zones [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://eu-cap-network.ec.europa.eu/countries/poland_en

56. Кіндзерський Ю. В. Стимулювання виробництва та міжрегіонального вирівнювання через спеціальні економічні зони: досвід Польщі в контексті євроінтеграційного курсу України // Економіка України. – 2017. – №8. – С. 68 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/322918303_Stimulation_of_Production_and_Interregional_Leveling_Through_Special_Economic_Zones_The_Experience_Of_Poland_In_The_Context_Of_The_EuroIntegration_Course_Of_Ukraine_in_Ukraine

57. Закон України Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон (вратив чинність на підставі Закону N 2389-IX (2389-20) від 09.07.2022) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2673-12#Text>

58. U.S. Trade Representative. United States-Mexico-Canada Agreement (USMCA) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ustr.gov/usmca>

59. Кучеренко, А. В. "ПРИЧИНИ СТВОРЕННЯ ПІВНІЧНОАМЕРИКАНСЬКОЇ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ (НАФТА)." Дебют: Збірник тез доповідей студентів історичного факультету, студентського самоврядування МДУ за результатами участі у Декаді студентської науки-2016/За заг. ред. д. політ. н., проф. КВ Балабанова, д. е. н., проф. ОВ Булатової.–Маріуполь, 2016.–144 с.: 115.

60. U.S. Department of the Treasury, Office of Public Affairs. Fact Sheet: Interim Regulations for FIRRMA Pilot Program. <https://home.treasury.gov/system/files/206/Fact-Sheet-FIRRMA-Pilot-Program.pdf>

61. Кравченко, О. В. Цифровізація та її вплив на економіку України: переваги, виклики, перспективи // Бізнес-навігатор. – 2019. – № 2. – С. 34–38. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bses.in.ua/journals/2019/47_2_2019/34.pdf

62. Центр економічної стратегії. Як стимулювати до співпраці бізнеси та університети? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ces.org.ua/how-to-facilitate-university-business-collaboration-in-ukraine/>.

63. Полтавець, І. А. "Системи державної підтримки малого та середнього бізнесу розвинених країн." (2021).

64. Зайцева, Іраїда Юріївна. "Фінансово-правові аспекти процесу інтеграції України до Транс-Європейської транспортної мережі тем-Т." Вісник економіки транспорту і промисловості 46 (2014): 223-228.